

PROF. DR. MİR FATİH ZEKİYEV

(Hayatı ve Eserleri) *

HATİCE ŞİRİN

Mirfatih Zekiyev, 14 Ağustos 1928'de Tataristan'ın Yutazinski rayonuna bağlı Zavrı köyünde dünyaya gelmiştir. Küçük yaşta babasını kaybeden Mirfatih Zekiyev, 11 yaşına kadar, Yutaza'da amcası tarafından himaye edilmiş; II. Dünya Savaşı başladığında köyüne dönmüştür. Köyde okul olmadığı için, her gün yaya gidip gelmek suretiyle, 8 km. uzaklıktaki komşu Karakaşlı köyünün okuluna devam etmiştir.

Üvey babasının ölümünden sonra, annesi de ağır hastalanınca, annesi, erkek kardeşi ve üç kız kardeşinden oluşan ailenin bütün sorumluluğunu üstlenen büyük oğul Mirfatih Zekiyev, okulu postacılık işiyle birlikte yürütmüştür. Yaz tatillerinde, kolhozda çobanlık ve ahır seyisliği yapmış; savaş devrinde yetişkin erkek azlığından dolayı, 1943'te kolhozun baş operatörü, orakçı ve demircisi olmuştur. Kolhoz Revizyon Komitesi Sekreteri seçilen Zekiyev, savaştan sonra "1941-1945 Büyük Vatan Savaşı Seçkin Hizmet" madalyasıyla taltif edilmiştir.

Karakaşlı köyündeki okulu tamamlamasının ardından, bir süre askerî okula devam eden Zekiyev'i, öğretmenleri, matematik ve kimya okumak üzere Kazan Üniversitesine yazılması için teşvik etmişler; fakat Rusçasının yetersiz oluşu buna olanak vermemiştir. Tatarca öğretim, sadece Tatar Filolojisi bölümünde verildiğinden, Zekiyev iki yıl burada okumuş ve savaş sonrası açlık yıllarında ailesini geçindirmek üzere çeşitli işlerde çalışmayı sürdürmüştür. 1951 yılında şeref öğrencisi olarak üniversiteyi tamamlayan Zekiyev, Tatar Filolojisi bölümünün kurucusu R. A. Rahimova'nın tavsiyesiyle, yüksek lisans öğrenciliğine kabul edilmiştir. Akademik danışmanlığını ünlü dil bilimci Latif Zalyay yürütmüştür. 1954 yılında, Tatarcanın cümle bilgisi ve anlam bilgisi meselelerini incelediği tezini savunarak, Hatip Usmanov başkanlığındaki Kazan Üniversitesi Tatar Dili

* Mirfatih Zekiyev'in hayatı ve eserleri için şu kaynaklar kullanılmıştır: *Mirfatih Zakiyev*, Akademiya nauk respubliki Tatarstan, Otdelenie, gumanitarnih nauk (Haz. K. Z. Zinatullina, E. G. Kerimullin, G. Ş. Zimagolova, G. Z. Zakirova, Ş. A. Kerimullin), Moskova 1995, 163 s.; *Akademik Mirfatih Zakiyev* (Citmiş yılına), Red. F. İ. Urmançı, H. Ş. Mahmutov, 1998, 445 s.; Azat Ehmedullin, "Ostabız, dustubız", *Kazan utları*, s.8, 1998, 171-174.s. Profesör Zekiyev'in 1998-2003 yılları arasındaki çalışmaları, ricamız üzerine kendisi tarafından elimize ulaştırılmıştır. Mirfatih Zekiyev'in yönettiği tez çalışmaları, yürüttüğü projeler, redaktörlükleri, kendisi hakkında yazılan ve kendisine atıfta bulunulan 400 civarındaki eser, bu yazının sınırlarını aşacağından buraya alınmamıştır.

ve Edebiyatı bölümünde göreve başlamıştır.

M. Zekiyev, üniversitede, bir yandan Tatarcanın cümle bilgisi ve Tatarcanın tarihi üzerine dersler vermiş, diğer yandan da akademik çalışmalarını aralıksız olarak sürdürmüştür. Tatarcanın cümle bilgisine dair üniversitelerde okutulmak üzere bir ders kitabı, ilk defa onun tarafından hazırlanmıştır. 1958'de, uluslar arası literatürde, Kazan Üniversitesinin son derece ciddi bir yayını olarak tanıtılan *Hezirgi edebi tatar tili* (Bugünkü Edebi Tatarca) adını taşıyan ilk monografisi yayımlanmıştır.

1960'ta Tatar Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanı Hatip Usmanov, Zekiyev'in art arda gelen başarıları üzerine bölümü ikiye ayırıp Zekiyev başkanlığında Tatar dili bölümü oluşturmaya karar verir. Mirfatih Zekiyev, Hatip Usmanov, Dilara Tumaşeva, Mustafa Nogman, A. Afletunov, C. Almazov ve asistanlar Flora Safiullina, Talgat Galiullin, Vahit Hakov, S. İbragimov ve G. Sattarov'dan oluşan kadroyla oluşan bölüm, kurulduğu yıl, Türkolojinin meseleleri ve Rus şarkiyat çalışmalarının tarihi üzerine bir dizi konferans gerçekleştirir.

Zekiyev, 1963'te ikinci monografisi *Sintaksiçeskiy stroy tatarskogo yazıka* (Tatarcanın cümle yapısı) adlı eserini yayımlar; bu arada doktora tezini de başarıyla savunur. Akademisyen B.A. Serebrennikov, bu tezi, Türk şivelerinin cümle bilgisi sahasında yapılan en mükemmel eser olarak değerlendirirken, diğer jüri üyeleri Ye.I. Ubryatiova ve J.G. Kiyikbayev de, bu incelemenin çok yüksek seviyeli bir çalışma olduğunu kaydeder. Söz konusu eseri, 30 yıl boyunca Türk cumhuriyetlerinde yapılan cümle bilgisi araştırmalarının baş kaynağı olarak kullanılan Zekiyev, 1964'te profesörlüğe yükselir.

Zekiyev, üniversitedeki çalışmalarının yanı sıra, ortaokul ve liseler için de Tatarca dil bilgisine dair kitaplar, metinler ve programlar hazırlamıştır. Söz konusu kitaplar bugün hâlâ Tataristan ve Başkurdistan'daki ortaokul, lise ve üniversitelerde okutulmaktadır.

Zekiyev'in özelliklerinden birisi de, saha çalışmalarını birçok öğrenciye aşılayarak kendisine çok başarılı halefler yetiştirmiş olmasıdır. Bunlar arasındaki ilk ve en parlak öğrencisi olan Flora Safiullina, bugün yabancılara Tatarca öğreten Tatarca Eğitimi Bölümünün başkanıdır ve 20'nin üzerinde monografiye imza atmıştır. Kazan Pedagoji Enstitüsü Filoloji Fakültesi dekan yardımcısı Prof. Dr. Klara Zinatullina, Tataristan Bilimler Akademisi Dil, Tarih ve Edebiyat Enstitüsü müdür yardımcısı Şaripyas Asılğarayev ve Kazan Üniversitesinden Sagadet İbragimov da, Zekiyev'in öğrencileri arasındadır.

M. Zekiyev, Ağustos 1967'te Tataristan Parti Komitesi Bilim ve Eğitim Bölümü başkanı Mansur Hasanov'un tavsiyesiyle, Kazan Pedagoji Enstitüsü rektörlüğüne atanır. 1986'ya kadar bu görevi yürüten Zekiyev, 1966'da Kazan Pedagoji Enstitüsü Tatar Dili ve Edebiyatı Bölümünün ikiye ayrılmasıyla kurulan Tatar dili bölümünün başkanlığına getirilir.

Bir idareci olarak son derece başarılı işler yapmasıyla birlikte akademik çalışmalarını da verimli şekilde sürdüren Zekiyev, çok sayıda makale ve kitaba imza atmaya devam eder. Özellikle iki dillilik ve çok dillilik meselelerine dair araştırmalar üzerinde yoğunlaşarak, Tatar halkının tarihiyle ilgili çalışmaları için dil malzemesinden faydalanır. 1977'de *Tatar halkı tiliniñ barlıkka kilüvi* (Tatarcanın Teşekkülü) adlı ünlü eseri yayımlar. 1986'da ise, Tatarların kökeni, etnik ve dil ilişkileri üzerine hazırladığı *Problemi yazıka i proishojdeniya voljskih tatar* (İdil Tatarlarının Kökeni ve Dil Meseleleri) adlı çalışması yayımlanır. Bu monografilerin yanı sıra, Tatarcaya dair çok sayıda makaleye imza atan Zekiyev, Moskova, St. Petersburg, Alma-Ata, Taşkent, Bakü, Bişkek, Aşkabat, Kazan, Ufa, Ankara, Sofya, Budapeşte vb. yerlerde gerçekleşen konferans ve kongrelerde, Tatarcanın kökeni, yazı dili oluşum süreci, yapısı vb. konularda bir çok tebliğ verir.

Bu çalışmalarının yanı sıra, aktif bir bürokrat olma özelliğini de koruyan Zekiyev, birkaç kez Kazan Şehir Sovyeti delegeliğine, iki kez de (1980 ve 1985'te) Tataristan Yüksek Sovyeti delegeliği ve başkanlığına seçilmiştir. Mirfatih Zekiyev, *Sovetskaya tyurkologiya* ve *Magarif* dergilerinin on yıl boyunca yayın kurulu üyeliğini yürütmüştür. Rusya Federasyonu ve Tataristan Eğitim Bakanlığı Komisyonu başkanlığı görevlerine de getirilen Zekiyev, bu vazifeleri sırasında, kendisini Tatarcayı öğretme ve geliştirme meselelerine adanmıştır. 1970'te, Tataristan'ın "Seçkin Bilim Adamı" madalyasıyla ödüllendirilmiştir.

Zekiyev, 1970'lerin ortasında Başkurt Devlet Üniversitesi Tatar Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanı Prof. Dr. G.H. Ahmatov'un, Kazan Üniversitesi, Başkurt Üniversitesi, Kazan ve Alabuga Pedagoji Enstitülerinin Tatar Filolojisi bölümleri için oluşturduğu ortak program ve ders kitapları hazırlama komisyonu başkanlığına seçilir. Çalışmalar sonunda, üniversite ve enstitülerin Tatar Filolojisi bölümleri için "Modern Tatar Edebî Dili" programı benimsenir.

1986 yılı başında, Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi-Alimcan İbrahimov Dil, Edebiyat ve Tarih Enstitüsü müdürü, görevinden istifa edince, Komünist Partisi Kazan Bölge Komitesi, bu makama Zekiyev'i getirir. Göreve gelir gelmez, Bölge Komitesi'nden iki bina isteyen Zekiyev, bu binaları arkeolojik bulgular, nadir kitaplar, el yazmaları ve Tatar yazar ve bilim adamlarının çalışma arşivi deposu hâline getirir.

Zekiyev, Tatar filolojisi bölümü başkanı olarak, tarihî leksikoloji ve diyalektoloji, Tatar edebî dilinin tarihi, Tatar Türklerinin eski tarihi gibi dil biliminin farklı sahalarındaki çalışmalara nezaret etmiştir. Zekiyev'in genel ilgi alanı Türk dili ve Tatar tarihi olsa da, sonraları kavimler ve şiveler arası meselelerde de yetkinleşmiştir. Eski Sovyetler Birliği ve Rusya'daki dillerin durumu üzerine yapılan tartışmalar ve kanun taslaklarında aktif rol oynamıştır.

Mirfatih Zekiyev, idarî görevlerinin ağırlığına rağmen, ilmî çalışmalarına hiç ara vermemiştir. Linguistik verilere göre Türk boylarının tarihini incelerken, bilim adamları tarafından ortaya konan bazı olguların gerçekleri yansıtmadığı kanaatine varmıştır. Hunların M.S. IV. yüzyılda Avrupa'ya girişleriyle başladığı farz edilen "Halkların Büyük Göçü"ne inanmadığını kaydeden Zekiyev'e göre, Hunların gelişinden çok önce Doğu Avrupa'da Türk boyları yaşamaktaydı ve Hun adı, onlara sonradan yakıştırılmıştı. Grek yıllıklarında, Hunların Avrupa'ya M.S. II. yüzyılda yerleştiği yazılmıştı. Ayrıca, Zekiyev, bu gidişin bir göç değil, Türklerin ve diğer milletlerin, Doğu Avrupa'daki Romen kolonizatörlere ve Greklere karşı başlattıkları bir bağımsızlık hareketi olduğunu sonucuna varmıştır.

Zekiyev, Amerikan yerlilerinin dillerinde, Asya'dan Amerika'ya 20-40 bin yıl önce giden Türklerin dilinin izleri olduğunu ileri süren bilim adamlarından birisidir. Ayrıca, antropolojik ve diğer tarihî verilerden yola çıkarak, Türk milletinin Mongoloid olduğu faraziyesini, inandırıcı delillerle tekdüz etmiştir.

Göçebe bir toplum olan Türk milletinin medeniyet adına hiç bir katkıda bulunmadıklarını iddia eden bazı bilim adamlarına karşı çok ciddi tenkitlerde bulunan Zekiyev, göçebeliğin tabiata uyum sağlamak üzere seçilen bir hayat şekli olduğunu ve bu hayatın da bir medeniyeti yansıttığını ilmî delillerden yola çıkarak ifade etmiştir. Ayrıca, Türk milletinin tamamının sanıldığı gibi göçebe olmadığı, pek çok Türk boyunun şehircilik, sulama sistemi ve merkezî ısıtma konularında çok ileri bir seviyeye ulaştığı; bunların yanında demir dökmeçiliği ve deri işçiliğinde de usta olduklarını ortaya koyan eserler yazmıştır.

Zekiyev, araştırma ve incelemeleri sonucunda, Türklerin Avrupa'da Etrüskler, Kimerler, Sarmatlar, İskitlerle bir arada yaşadıkları ve bu milletlerin sanıldığı gibi Hint-Avrupa dilleri konuşmadıkları sonucuna varmış bilim adamları arasındadır.

Fin-Ogur dillerini, Türk dilini ve bu halkların yaşadığı coğrafyadaki yer adlarını inceleyen Zekiyev, İdil'in merkeziyle çevresinde yer alan topraklarda, bazı bilim adamları tarafından ileri sürüldüğü gibi sadece M.Ö. IV-VII. yüzyıllarda değil, Ural öncesi devirde de, Türk boylarının yerleşmiş olduğu neticesine

varmıştır. Onun bu teorisi, “halkların büyük göçü” teorisi kadar yaygınlaşmış ve kabul görmüştür. Her ne kadar, bu bölgelerde İranî dil konuşan halkların yerleştiği iddia edilse de, Zekiyev’e göre, eldeki dil verileri bunun tam tersini ispatlamaktadır.

M. Zekiyev, İdil-Ural bölgesindeki Türk ve Fin-Ogur dillerinin birbirlerini geniş ölçüde etkiledikleri faktöründen yola çıkarak, diğer bilim adamlarından farklı şekilde, İdil-Ural bölgesinde konuşulan Türk dilinin (yani Tatar, Başkurt ve Çuvaşların atalarının dili), bütün özellikleriyle bu bölgelerde doğup geliştiği sonucuna varmıştır. Ona göre, Orta İdil ve Ural bölgelerindeki arkeolojik bulguları, sadece Fin-Ogurlara atfetmek yanlıştır; çünkü buralarda Türk boylarının varlığına dair yeterince delil mevcuttur.

Zekiyev, İdil Bulgarlarının Çuvaşçaya benzer bir dil konuştukları teorisini de reddetmiş ve hem proto-Bulgarların hem de İdil Bulgarlarının Türk dili konuştuklarını ileri sürmüştür. Ona göre, Bulgarlar, Kıpçak boyundandır.

Mirfatih Zekiyev, Türk şivelerinin tasnifi üzerine çalışmalar da yapmış ve bu tasnif içinde “Çuvaşça benzeri bir Bulgar dili”nin yer almaması gerektiğini söylemiştir. Bu tasnifte, Bulgarca ve Çuvaşça iki ayrı dil olarak incelenmiştir.

Macar bilim adamları, Arap ve Fars seyyahların seyahatnamelerine dayanarak, İdil-Kama bölgesinde bir zamanlar Macarların yerleşmiş olduğu teorisini ortaya atmış ve Macarların Türk dili konuştuklarını yazan Arapların yanlış olduğunu iddia etmişlerdir. Bugünkü Mişer ve Başkurtların Macarların torunu olduğunu ve Türkçe konuşmaya zorlandıklarını ileri süren Macar bilim adamlarının bu görüşü, B.A. Serebrennikov tarafından çürütülmüştür. Bazı Tatar tarihçiler tarafından hâlâ kabul gören bu fikir, Zekiyev’in dil verilerine dayanarak yaptığı açıklamalar ışığında temelsiz kalmıştır. Zekiyev, Mişerlerin Macarların torunu olmadığını, ama Macarların Türk olduklarını, Mişer adının etimolojisine dayanarak açıklamıştır. Zekiyev, bu bölgede Macarların yerleşmiş olduğuna dair, hem dil hem de tarih verilerinin hiç bir işaret vermediğine ve yine bu bölgedeki Türk şivelerinin, Macarcadan asla etkilenmediklerine dikkati çekmiştir.

Zekiyev, Türklük biliminde, bilhassa sentaks, morfoloji ve morfonoloji sahasında çok önemli çalışmalar yapmış ve kendi okulunu kurmuş bir bilim adamıdır. 1994’te “Tataristan Devleti Bilim ve Teknik Ödülü”nü kazanan *Tatarskaya grammatika*, Kazan 1993 (Tatarcanın grameri) adlı eser, Mirfatih Zekiyev imzalıdır.

Prof.Dr. Mirfatih Zekiyev, çalışma ve faaliyetlerinden dolayı birçok ödül kazanmıştır. Bu ödüller arasında “Türk Dil Kurumu Şeref Üyeliği Beratı” da (24 Ekim 1995) bulunmaktadır.

Zekiyev, 1986'dan beri yürüttüğü Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi-Alimcan İbrahimov Dil, Edebiyat ve Tarih Enstitüsü müdürlüğü görevinden, 27 Kasım 2000 tarihinde kendi isteğiyle ayrılır. 1992'den beri yürüttüğü Tataristan Bilimler Akademisi Sosyal Bilimler Bölümü başkanlığından ise, 2001 yılında ayrılır. Prof. Dr. M. Zekiyev, hâlen Dil, Edebiyat ve Sanat Enstitüsü Dil Bilimi Bölümü Müdürü olarak çalışmaktadır:

Mirfatih Zekiyev'in Eserlerinin Bibliyografyası

1952

1. "Tatar tilinde gadi hem kuşma heber meselesi", *Sovyet mektebi*, 1952, no.1, 73-75.s.
2. (tanıtma) Tınıçlıknıñ yalkınlı köreşçisi!: Yulius Fuçık, *Ülim cezası aldınan*, terc. G. Şamukov, Kazan 119 s.: *Sovyet edebiyatı*, 1952, no.2, 116-120.s.

1953

3. (tanıtma) O nekotorıñ nedostatkah odnogo učebnogo posobiya!, Gazizov, R., *Opiť sopostavitelnogo osveşçeniya grammatičeskih osobennostey russkogo i tatarskogo yazıkov*, Kazan 1952, 256 s.: *Sovyet mektebi*, 1953, no.1, 69-73.s.
4. (tanıtma): Bir derislikniñ kimçilikleri turında!, Safin, D.-Velidova, M., *Tatar tili: Başlangıç mektepniñ 2 klassı öçin derislik*, Kazan 1953, 8. basma: *Sovyet mektebi*, 1953, no.4, 73-76.s.
5. "Derisliklerniñ til yagınnan işkertüvge nık igtibar kirek!", *Sovyet mektebi*, 1953, no. 6, 65-68.s.
6. (tanıtma) Klassik eserniñ tercemesi", Fadeyev, A., *Tar-mar* [roman], terc. A. Şamov, Kazan 1953, 190 s.: *Sovyet edebiyatı*, 1953, no.9, 119-122.s.

1954

7. *Skazuemoe v sovremennom tatarskom literaturnom yazıke: Avtoreferat dissertatsii na soiskanie učenoy stepeni kandidata filologičeskih nauk*, Kazan 1954, 17 s.
8. "Tatar alfavitundagı citdi kimçilik!", *Sovyet edebiyatı*, 1954, no. 2, 112-115.s.
9. *Tatar tili grammatikası* (Morfolojiya buyınça oçerklar) SSSR FA. KF. TETİ, Kazan 1954, 335 s. (tanıtması için bk. *Sovyet edebiyatı*, 1954, no 12, 110-115.s.

1955

10. “Kıyınlıklarını ciñerge öyren!”, *Yeş stalinçi*, 13 Şubat 1955

1956

11. “Ob odnosostabnih predlojeniyah v tatarskom yazıke!”, *Uçenie zapiski*, 1956, c. 116, 5. kitap, 332-337.s.
12. *Rusça-Tatarça süzlik* (4 cilt), 1. cilt, A-Z, Kazan 1955, 357 s. (tanıtması için bk. *Sovyet edebiyatı*, 1956, no. 3, 115-119.s.)

1957

13. *Programma po spetskursu “İz istorii tatarskogo yazıkoznaniya do XX veka”*, Kazan 1957
14. “Urta mektepte tatar tılıñ ukıtuvnıñ hem derislikniñ kimçilikleri turında!”, *Sovyet mektebi*, 1957, no.1, 54-60.s. (ortak yazar H.R. Kurbatov vs.)

1958

15. “Hezırgı tatar edebi tılı”: *Sintaksis: Universitet hem pedinstitutlarnıñ tatar tılı hem edebiyatı büligi için kullanma* (Red. L. Jeley), Kazan Üniversitesi yay., Kazan 1958, 243 s. (tanıtması için bk. Kerimova, A., Kirekli derislikniñ cit-di kimçilikleri”, *Sovyet mektebi*, 1959, no.4, 61-63.s.)
16. “Nekotorie voprosı prostogo predlojeniya!”, *Voprosı sostavleniya opisatelnih grammatik yazıkov narodov SSSR* (Soveşçanie tyurkologov, Avgust 1957), Ufa 1958 37-39.s.
17. “O zalogah tatarskogo glagola”: *Voprosı sostavleniya opisatelnih grammatik yazıkov narodov SSSR* (Soveşçanie tyurkologov, Avgust 1957), Ufa 1958 98-102.s.
18. “Figillerni öyrenüv derisleri!”, *Bişinçi klassta grammatika derisleri* (Pedagogik ukularda tıñlangan materiallardan), Tatarstan ukıtuçılar bilimniñ küterüv in.tı, Kazan, Tatarstan kitap neşriyatı, 1958, 122-173.s.
19. “Tatar tılınde tulı hem kim cömle meselesi!”, *Sovyet mektebi*, 1958, no.2, 39-42

1959

20. “İki sostavlı cömlerde baş kiseklerniñ bildirüvleri hem alarnıñ töp megneleri!”, *Tatar tılı hem dialektologiyası meseleleri*, Kazan Üniversitesi yay., Kazan 1959, 5-67.s., Gıylmi yazmalar, c. 119, 6. kitap

1960

21. *Metodik kürsetmeler, tablitsalar hem shemalar*, Kazan 1960, 62 s.
22. “Sigizyillik mektep programmaları!": *Tatar tili hem edebiyatı, V-VIII. klasslar öçin*, Tatarstan Cumhuriyeti Maarif Bakanlığı, Kazan, Tataristan Kitap Neşr., 1960, 111 s. (ortak yazar B. Miftahov)
23. “K problema padeja v tyurskih yazıkah!": *Problemi tyurkologii i istorii russkogo vostokovedeniya* (Tezisi dokladov i soobşçeniy na mejvuzovskoy konferants, posvyaşçennoy 40-letio TASSR, 1960, 31-34.s.)
24. “Rol Kazanskogo universiteta v razvitin tyurkologii”, *Problemi tyurkologii i isyorii vostokovedeniya* (Tezisi dokladov i soobşçeniy na mejvuzovskoy konferants, posvyaşçennoy 40-letio TASSR, 1960, 2-4.s., (ortak yazar: Dilara Tumaşeva)

1961

25. “Hezirgi tatar edebi tili”: *Tatar tili hem edebiyatı bülīgi studentları öçin kullanma*, Kazan 1961, 35 s. (ortak yazar: D. Tumaşeva, E. Afletunov)
26. “Nektorie problemi izuçeniya sintaksişeskogo stroya yazıka!”, *İtogovaya nauşnaya konferentsiya 1960 g.: Kratkoe soderjanie dokladov*, Kazan Ün., Sekt-siya literaturı, russkogo i tatarskogo yazıkov, pedagogiki i psihologii, yuridişeskih nauk, Kazan 1961, 36-39.s.
27. “O nalıçii pridatoçnih predlojeniy v tatarskom yazıke!”, *Pamyati V. Bogoroditskogo: K stoletiyu so dnya rojdeniya: 1857-1957*, Kazan 1961, 312-320.s., *Uşenie zapiski*, 1961, c.119, 5. kitap
28. *Otdelenie tatarskogo yazıka i literaturı*, Leninets, 1 Temmuz 1961
29. “Period v yazıke tatarskoy hudojestvennoy literaturı!”, *Voprosı stilistiki: Tezisi dokladov na mejvuzovskoy konferantsii*, Saratovskiy Ün., Saratov 1962, 26-27.s.
30. *Otdelenie tatarskogo yazıka i literaturı*, Leninets, 6 Temmuz 1961

1962

31. “Cömleniñ dürtinçi iyerçin kışegi-anıklağıç!”, *Sovyet mektebi*, 1962, no.9, 32-35.s.

1963

32. *Sintaksişeskiy stroy tatarskogo yazıka: Avtoreferat dissertatsii na soiskanie uçenoy stepeni doktora filologişeskih nauk*, Kazan 1963, 30 s.

33. *Sintaksişeskiy stroy tatarskogo yazıka*, (Red. H.Z. Gadjieva), Kazan 1963, 464 s. (tanıtması için bk. Sattarov, G-Segiytov, M.-İbrahimov, S., Kıymetli hizmet!, *Sovyet edebiyatı*, 1963, no.1, 141-147.s.

34. *Tatar tiliññ praktik stilistikası: Programma*, Kazan 1963, 8 s. (ortak yazar Vahit Hakov)

35. *Hezãrgi tatar edebi tili stilistikası: Studentlar öçin kullanma* (Red.H. Kurbatov, Tatar tili kafedrası, Kazan Üniversitesi yay., Kazan 1963, 198 s.

36. “Kuşma cömle!: Tatar tili grammatikası. II kisek: Sintaksis: 6-8 klasslar öçin derişlik, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1963, 76-147.s.

37. “Kuşma cömlege analiz ürneği”, *Sovyet mektebi*, 1963, no.7, , 47.s.

38. “Sintaksis ukutuvniñ kaybir meseleleri!, *Sovyet mektebi*, 1963, no.7, 27-31.s.; no.8, 20-24.s.

39. “Sintaksişeskiy stroy tatarskoy reçi”, *İtogovaya nauçnaya konferentsiya 1960 g.: Kratkoe soderjanie dokladov*, Kazan Ün., Sektsiya literaturı, russkogo i tatarskogo yazıkov, pedagogiki i psihologii, yuridişeskih nauk, Kazan 1961, 68-70.s.

1964

40. *Sigizyillik mektep programmaları: Tatar tili hem edebiyatı: V-VIII klasslar öçin*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1964, 88 s., 2. basma (ortak yazar B. Miftahov)

41. “K voprosu o kategorii padeja v tyurskih yazıkah!, *Problemi tyurkologii i istorii vostokovedeniya*, Kazan 1964, 207-219.s.

42. “Kuşma cömle!, *Tatar tili grammatikası. II kisek: Sintaksis: 6-8 klasslar öçin derişlik*, Kazan, Tatarstan kitap neşriyatı, 1964, 76-147, 2. basma

43. “Osnovnie etapi razvitiya tatarskogo yazıkoznaniya!, *İtogovaya nauçnaya konferentsiya za 1963 god.: Kratkoe soderjanie dokladov*, Kazan Ün., Sektsiya istorişeskih nauk, russkogo yazıka i literaturı, tatarskogo yazıka i literaturı, yuridişeskih nauk, Kazan 1964, 97-102.s.

44. “Rol Kazanskogo universiteta v razvitii tyurkologii”, *Problemi tyurkologii i istorii vostokovedeniya*, Kazan 1964, 9-20.s. (ortak yazar: Dilara Tumaşeva)

45. “Dehşetli yıllarda tungan bülük!, *Tatarstan yeşleri*, 26 Mayıs1964

46. “Edebi tilibizniñ üsuv yünelişi”, *Sotsialistik Tatarstan*, 20 Eylül 1964

47. "Leninçil milli politikanıñ güzel çağılışı", *Sotsialistik Tatarstan*, 6 Ekim 1964
48. "Dvadtsat plodotvornıh let", *Sovyet Tatariya*, 31 Ekim 1964 (ortak yazar: H. Usmanov)
49. "Kürinikli galim!", *Sovyet edebiyatı*, 1964, no. 11, 131-141.s.
50. "Lenin universitetında tatar filologiyası!", *Kızıl tañ*, Ufa, 10 Kasım 1964
51. "Edebi tilibiz üşişiniñ hem anıñ mektepte ukuyuvniñ kaybir meseleleri", *Sovyet mektebi*, 1964, no.12, 9-16.s.

1965

52. *Sintaksis hem punktuatsiya* (VI-VIII klasslarda sintaksis ukıtuv öçin metodik kürsetmeler), Kazan, Tatarstan kitap neşriyatı, 1965, 148 s.
53. "Vliyanie Kazanskogo universiteta na razvitie tyurkologii v pervoye polovine XIX veka (do 1855 g.)", *Voprosı tatarskogo yazıkoznaniye*, kn. 2, Kazan Ün., Kafedra tatarskogo yazıka, Kazan 1965, 357-393.s.
54. "Kurbangaliyev Muhitdin Hafizoviç: 26.10.1873-3.6.1941", *Pedagogičeskaya entsiklopediya*, c.2, 1965, 567.s.
55. "Kuşma cömler": *Tatar tili grammatikası. II kisek: Sintaksis: 6-8 klasslar öçin derislik*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1965, 85-168.s., 3. basma
56. "Nekotorie voprosı razvitiya tatarskogo literaturnogo yazıka", *Voprosı tatarskogo yazıkoznaniye*, kn. 2, Kazan Ün., Kafedra tatarskogo yazıka, Kazan 1965, 5-37.s.
57. "O dvadtsatiletii otdeleniya tatarskoy filologii", *Voprosı tatarskogo yazıkoznaniye*, kn. 2, Kazan Ün., Kafedra tatarskogo yazıka, Kazan 1965, 394-399.s.
58. "Perviy opıt sravnitelno-istoričeskogo izuçeniya slojnopodçinennih predlojeniy tyurskih yazıkov", *Voprosı tatarskogo yazıkoznaniye*, kn. 2, Kazan Ün., Kafedra tatarskogo yazıka, Kazan 1965, 449-456.s. (tanıtması için bk. N.Z. Gadjiyeva, *Sintaksis slojnopodçinennih predlojeniya v azerbaydjanskıy yazıka v istoričeskıy osveşçenii*", M.:İzd-vo, AN SSSR, 1965, 220 s.
59. (tanıtma) Feyzullin, S., *İki til hezinesı*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1964: Sotsialistik Tatarstan, 11 Mart 1965
60. "Avıldeşlarım": [*Bavlı rayonu Kerekeşli avılı kişileri*], *Sotsialistik Tatarstan*, 6 Aralık 1965

1966

61. “Hezîrgî Tatar edebi tîli”: *Sintaksis: Yugarı ukuv yortı studentları hem urta mektep ukıtuçları öçin*, Red. S.M. İbrahimov, RSFSR Maarif Bak. KDPI. Tatar tili bilimi kafedrası, Kazan 1966, 288.s. (tanıtması için bk.Gadılşin L., Sintaksistan yaña kullanma”, *Sovyet mektebi*, 1967, no.8, 60-61.s.

62. “K probleme grammatičeskogo çleneniya predlojeniya”, *Voprosi metodologii i metodiki lingvističeskih issledovanıy*, Başkurt Devlet Ün., Ufa 1966, 191-198.s.

63. “Kuşma cömle”, *Tatar tili grammatikası. II kisek: Sintaksis: 6-8 klasslar öçin derislik*, Kazan, Tatarstan kitap neşriyatı, 1966 92-163.s., 4. basma

64. “Nekotorie voprosı dalneyşego izuçeniya grammatičeskoy sistemi tyurskih yazıkov”, *Tyurkologiçeskaya konferentsiya: Posvyaşçaetsya 40-letiyu I tyurkologiçeskogo sezda*, 12-15 Aralık1966 g., Baku: Tezısı dokladov- Baku, 14.s.

65. “Nekotorie sotsialnie faktori, vliyayuşçie na zvolyutsiyu tatarskogo yazıka”, *Materialı Vsesoyuznoy konferentsii po obşçemu yazıkoznaniyu “Osnovnie problemu evolyutsii yazıka”*, 9-16 Eylül 1966g., Samarkand: Ç.2, Samarkand 1966, 90-93.s.

66. “Sintaksis”, *Hezîrgî tatar edebi tili: Yugarı ukuv yortı studentları öçin programma*, Kazan 1966, 16-24.s.

67. “Tatarskiy yazık”, *Yazıki narodov SSSR. B 5 tomah, T.2: Tyurksie yazıki*, Moskva 1966, 139-155.s.

68. “G. Tukay hem edebi tilibiz”, *Sovyet mektebi*, 1966, no.4, 22-26.s.

69. *Vpered, po neizvedannım tropam nauki*, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI). 22 Nisan 1966 (ortak yazar: D. Garafeyeva, Ya. Hanbikov)

70. *Put studentov v nauki*, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI). 14 Ekim 1966 (ortak yazar: D. Garafeyeva, Ya. Hanbikov)

1967

71. “Sigizyılık mektep programmaları”: *Tatar tili hem edebiyatı: 5-8 klasslar öçin*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1967, 88 s., 3. basma (ortak yazar: B. Miftahov)

72. *Tugan til üsşi*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1967, 84.s. (tanıtması için bk. Yusupov, R., *Sovyet mektebi*, 1968, no. 12, 57.s.; Ehetov, G., *Til turında*”,

Sotsialistik Tatarstan, 31 Aralık 1968

73. “Kuşma cömle”, *Tatar tili grammatikası. II kisek: Sintaksis: 6-8 klass-lar öçin derişlik*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1967, 92-158.s., 5. basma

74. *İtogi XX konferentsii SNO*, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI), 24 Mart 1967 (ortak yazar: (D. Garafeyeva, Ya. Hanbikov)

75. “Cömleniñ sintagmalarga bölünişi”, *Sovyet mektebi*, 1967, no.4, 31-35.s. (ortak yazar: Ş. Asilgereyev)

76. “İ vıpsuk, i priem: Veseda s rektorom Kazanskogo pedagogičeskogo instituta M.Z. Zekiyevim”, *Sovyet Tatariya*, 18 Haziran 1967

77. “İllinçi yaña yıl”, *Sotsialistik Tatarstan*, 1 Eylül 1967

78. “G. İbrahimov tatar milli edebi tilin üstüröv yolında”, *Sovyet mektebi*, 1967, no. 10, 30-35.s.

79. “İ nelzya ni na minutu ostanovitsya...: Beseda s rektorom KGPI M.Z. Zekiyevim”, *Komsomolets Tatarii*, 27 Kasım 1967

80. “Govoryat delegatı [institutskey molodejnoj konferentsii]”, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI), 27 Kasım 1967

1968

81. “Kuşma cömle”, *Tatar tili grammatikası. II kisek: Sintaksis: 6-8 klass-lar öçin derişlik*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1968, 92-158.s., 6. basma

82. “O nekotorih zakonomernostyah razvitiya natsionalnih yazıkov”, *Tor-jestvo leninskoy natsionalnoy politiki v Tatarii*, Kazan 1968, 208-217.s.

83. *Dobro pojalovat*, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI), 20 Mayıs 1968

84. “Yartı gasırlık yul: Kazan pedagogičeskiye institutuna 50 yıl”, *Sovyet mektebi*, 1968, no. 10, 8-11.s.

85. “Neticeli yartı gasır”, *Sotsialistik Tatarstan*, 23 Ekim 1968

86. “Vçera, segodnya, zavtra Kazanskogo pedagogičeskogo instituta: [İntervyu s rektorom]”, *Komsomolets Tatarii*, 23 Ekim 1968

87. “Tatar tili bilimine zur öliş”, *Sovyet mektebi*, 1968, no.11, 19-20.s.

1969

88. *Sintaksistan metodik kullanma: Universitet hem pedagogiya institutınıñ tatar bölüklerinde ukuçı studentlar öçin*, Kazan Ün. Tatar tili kafedrası, Kazan

1969, 71.s. (ortak yazar: S.M. İbrahimov)

89. "Vvedenie (Razdel IV)", *Sovremennyy tatarskiy literaturniy yazık: Leksikologiya, fonetika, morfologiya*, AN SSSR. İyaLİ im., G. İbrahimova, M., 1969, 43-51.s.

90. "Kuşma cömle", *Tatar tili grammatikası. II kisek: Sintaksis: 6-8 klasslar öçin derişlik*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1969, 92-158.s., 7. basma

91. "Nekotorie voprosi vliyaniya dvuyazıçıya na razvitie rodnogo yazıka", *Vzaimodeystvie i vzaimoobogaşçenie yazıkov narodov SSSR*, AN SSSR. İyaLİ. M., 1969, 167-176.s.

92. "Nekotorie problemi izuçeniya svyazi slov v tyurkskih yazıkah", *Vsesoyuznaya konferentsiya po tyurskim yazıkam. Baku. 14-18 Kasım 1969: Tezisi dokladov i soobşçeniy*, Baku 1969, 9-10.s.

93. "Bizge kiligiz", *Sotsialistik Tatarstan*, 8 Temmuz 1969

94. "Til açığı", *Sovyet mektebi*, 1969, no.11, 27-30.s.

1970

95. *Sintaksistan küniğüler cıyıntığı, VI-VIII klasslar öçin kullanma*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1970, 92-158.s., 8. basma

96. "Kuşma cömle", *Tatar tili grammatikası. II kisek: Sintaksis: 6-8 klasslar öçin derişlik*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1970, 92-158.s., 8. basma

97. "Nekotorie osobennosti razvitiya natsionalnih literaturnih yazıkov: (K voprosi o vnutrennih i vneşnih vozmožnostyah razvitiya yazıka)", *Rastsvet, sblijenie i vzaimoobogaşçenie kultur narodov SSSR: materialı mejvuzovskoy konferentsii, 3-5 Mart 1969: Ç.1*, Ufa 1970, 238-242.s.

98. "Nekotorie sotsialne faktori i zvolyuetsiya yazıka", *Voprosi tyurkologii*, KGPI, Kazan 1970, 10-14.s., Uçenie zapiski, 1970, Vip. 74

99. "O nekotorih sintaksiçeskih modelyah v altayskih i uralskih yazıkah", *Nekotorie voprosi Uralo-Altayskogo yazıkoznaniye*, Başkurt Devlet Ün., Ufa 1970, 23-31.s., Uçenie zapiski, Vip. 42: Seriya filologiçeskih nauk., no. 15 (19)

100. "Rol idey M.V. Lomonosova v stanovlenii lingvistiçeskih vzglyadov predstaviteley kazanskoy şkoli tyurkologov", *Voprosi tyurkologii: Sbornik statey*, KGPI, Kazan 1970, 15-20.s., Uçenie zapiski, Vip. 74

101. "Uşpehi tatarskogo yazıkoznaniya za 50 let", *Voprosi tyurkologii: Sbornik statey*, KGPI, Kazan 1970, Uçenie zapiski, Vip. 75

102. *İnstitut, katoriy tı vibirayış, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI), 1970, Prilojenie k nomeru 1 ot 12 yanv.*

103. "Rehmet siña, ukıtuçım", *Sotsialistik Tatarstan*, 4 Ekim 1970

104. "Tılñiñ ictimagıy ehemiyeti hem üsişi", *Sovyet mektebi*, 1970, no. 12, 26-31.s.

1971

105. "Aktualnie problemı obuçeniya rodnomu yazıku v svyazi s perehodom na novie programmi", *Tezisi dokladov nauçnopraktičeskoy konferentsii na temu "Aktualnie problemı metodiki obuçeniya rodnomu i russkomu yazıkam, literaturam v tatarskoy şokle v svyazi s izmeneniem soderjaniya obrazovaniya, Ministerstvo prosveşçeniya TASSR. Nİİ natsionalnih şkol M-va prosveşçeniya RSFSR. Kazanskaya laboratoriya didaktiki Nİİ obşçey pedagogiki APN SSSR. Tatarkoe otdelenie padagogičeskogo obşçestva RSFSR, Kazan 1971, 17-19.s.*

106. Kuşma cömle", *Tatar tili grammatikası. II kisek: Sintaksis: 6-8 klasslar öçin derislik*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1971, 92-158.s.

107. "O dostijeniyah i zadaçah tatarskoy leksikologii", *Voprosı tatarskogo yazıkoznaniya*, KGPI, Kazan 1971, 32-43.s., Uçenie zapiski, Vıp. 95

108. "Sinonimiçnost analitiçeskih i sintetiçeskih slojnih konstruksiy v tyurskih yazıkah", *Voprosı tyurkologii: K şestidesyatiletıyu akademika AN Azer. SSR M.Ş. Şiraliyeva*, Baku 1971, 209-215.s.

109. *Sovremennıy tatarskiy literaturnıy yazık: Sintaksis*, Redaksiyon: H.R. Kurbatov i dr. AN SSSR. İyaLi im. G. İbrahimova. M. Nauka, 1971, 7-290.s., 300-302.s. (ortak yazar: H.R. Kurbatov)

110. "Torjestvo leninskoy natsionalnoy politiki i razvitie tatarskogo natsionalnogo yazıka", *Voprosı tatarskogo yazıkoznaniye*, KGPI, Kazan 1971, 3-18, Uçenie zapiski, Vıp. 95

111. "Formı obladaniya i otsutsviya v tyurkskih yazıkah", *Lingvistiçeskiy sbornik: V.V. Reşetovu v svyazi s şestidesyatiletıem so dnya rojdeniya posvyaçetsya*, Uzbekskaya SSSR. Respublikanskiy pedagogičeskiy institut russkogo yazıka i literaturı, Taşkent 1971, 23-29.s.

112. "Tılñiñ ictimagıy ehemiyeti hem üsişi: İki tıllilik hem tıl gıylımı", *Sovyet mektebi*, 1971, no.1, 5-8.s.

113. "Tugan tılñi ukıtuv metodikasınıñ kaybir aktual problemaları", *Sovyet mektebi*, 1971, no.11, 5-8.s.

114. "Mektep ukıtuçı köte", *Sotsialistik Tatarstan*, 23 Kasım 1971 (ortak yazar: A. Miheyeva)

1972

115. *IV-VIII klasslar öçin tatar tili, IV-X klasslar öçin edebiyat programma-ları*, Tatarstan ASSR megarif ministrlığı, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1972, 119 s. (ortak yazar: B. Miftahov)

116. "Voprosı periodizatsii razvitiya tatarsko-russkogo dvuyaziçiya", *Problemu dvuyaziçiya i mnogoyaziçiya*, AN SSSR İn-t rus. yaz. İn-t yazıka i literaturı AN Turkmenskoy SSSR, M., 1972, 152-155.s. (ortak yazar: R.A. Yusupov)

117. "Obşçenarodny yazık i ego otnoşenie k literaturnomu yazıku", *Voprosı başkırskogo yazıkoznaniya*, Başkurt Devlet Ün., Ufa 1972, 33-38.s., Uçenie zapiski, Vıp. 61: seriya filologičeskih navk, no.24

118. "Osobennosti razvitiya literaturnogo yazıka v različnih sotsialno-istoričeskih usloviyah", *Konferentsiya po tatarskomu yazıkoznaniyu, posyaşçennaya 50-letiyu Soyuzu SSR: (Tezisi dokladov)*, AN ASSR. İyaLİ im. G. İbrahimova, KGPI, Kazan 1972, 6-9.s.

119. "Tatar tili morfologiyasına kırış": Z.M. Veliullina, K.Z. Zinnetullina, M.A. Segiytov, *Hezirgi tatar edebi tili morfologiyası: (Studentlar hem ukıtuçılar öçin)*, Red. M. Zekiyev, KDPI, Kazan 1972, 6-9.s.

120. "Nekotorie voprosı formirovaniye slojnopodçinennih predlojeniy: (Tyurksie yazıki)", *Sovetskaya tyurkologiya*, 1972, no.2, 23-31.s.

121. "V klass ukuçıları öçin tatar tilinnen programma materialınıñ yakınça segatlerge bölünişi", *Sovyet mektebi*, 1972, no.6, 23-27.s. (ortak yazar: B. Miftahov)

122. "K verşınam znaniy", *Kommunist Tatarii*, 1972, no.12, 40-42.s.; aynı yazı: *Tatarstan kommunisti*, 1972, no.12, 40-42 (Tatarca)

123. *Vstreçaya 50-letie SSSR*, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI), 18 Aralık 1972

124. *S pyatidesyatiletie*, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI), 29 Aralık 1972

1973

125. *Sintaksis: 7-8 klasslar öçin derişlik*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1973, 208 s. (ortak yazar: S.M. İbrahimov) (tanıtması için bk. Safiullina, F.-Celeliyeva, F., Tatar tilin ukıtuv kamilleşe", *Sovyet mektebi*, 1975, no.5, 57-58.s.

126. "Perspektivnoe i tekuşçee planirovanie nauçno-issledovatel'skoy raboti v pedagogičeskikh institutah", *Materiali Vserossiyskogo soveşçaniya-seminara*, Kazan 1973, 24-29.s.

127. "İnstitut yoldızı", *Azat hatın*, 1973, no.3, 5.s.

128. "İşikler kiñ açık", *Sotsialistik Tatarstan*, 15 Mayıs 1973 (ortak yazar: F. Hatipov)

129. "K voprosu o klassifikatsii çastey reçi i affiksov v tyurkskih yazıkah", *Sovetskaya tyurkologiya*, 1973, no.6, 3-8.s.

130. "VII klassta tatar tİLİnnen yaña derislik bilen işlev hem programma materialnı segatlerge bülöv", *Sovyet mektebi*, 1973, no.7, 25-28.s.

131. "VII klassta tİL derisleri: (II çirek)", *Sovyet mektebi*, 1973, no.8, 11-16.s.

132. "VII klassta tİL derisleri: (II çirek)", *Sovyet mektebi*, 1973, no.10, 33-38.s.

133. "SSSRda milli tillerniñ üsiş harakteri", *Sotsialistik Tatarstan*, 2 Kasım 1973

134. "VII klassta tİL derisleri: (II çirek)", *Sovyet mektebi*, 1973, no.12, 38-42.s.

1974

135. *Programma po starotatarskomu literaturnomu yazuku dlya studentov*, Kazan 1974, 8 s.

136. *Tatar tİLİ: 7-8 klasslar öçin derislik*, Red. S. İbrahimov, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1974, 208.s., 2. basma (ortak yazar: S. İbrahimov)

137. *Hezİrgİ Tatar edebi tİLİ: Sintaksis: Yugarı ukuv yortı studentları hem urta mektep ukıtuçıları öçin*, Red. S. İbrahimov, F.S. Safiullina, K.Z. Zinnetullina, KDPİ., Kazan 1974, 336.s. 2. basma

138. *VII-VIII klasslarda tatar tİLİ*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1974, 160 s.

139. *Dertli yır: (Başkort tİLİ galimİ hem yazuçı C. Kiyıkbayev turında is-telikler)*, Ufa, Başk. kn. izd.vo, 1974, 67 s., Na. başk. yaz. (tanıtması için bk. Ramazanov, G., Galim hem edip turında kitap", *Kızıl tañ*, Ufa 19 Haziran 1974; Safiullina, F.-Sattarov, G., Cırğa evirilgen gomir", *Sotsialistik Tatarstan*, 18 Eylül 1974)

140. "Sintaksis", *Hezîrgî tatar edebi tili: Yugarı ukuv yortı studentları öçin programma*, Kazan 1974, 19-28.s. 2. basma

141. "Torjestvo leninskoy natsionalnoy politiki i zadaçi povişeniya podgotovki uçiteley rodnogo yazıka i literaturı", *Voprosı podgotovki uçiteley rodnogo yazıka i literaturı v pedagogičeskikh institutah i universitetah RSFSR*, M-vo prosveşçeniya RSFSR. KGPI, Kazan 1974, 54-61.s., Uçenie zapiski, Vıp. 127

142. "Ay hem yoldız yaktısında: (Törkiya buylap seyehat)", *Kazan utları*, 1974, no.1, 155-172.s.

143. "VII klasslarda tatar tili derisleri: (IV çirek)", *Sovyet mektebi*, 1974, no.1, 24-25.s.

144. "VII klasslarda tatar tilinnen derisler: (IV çirek)", *Sovyet mektebi*, 1974, no.2, 26-29.s.

145. "VIII klassta tatar tilinnen yaña derislik hem programma bilen işlev", *Sovyet mektebi*, 1974, no.7, 28-30.s.

146. "Voraltaische syntaktische Modelle", *Sprache, Geschichte und Kultur der altaischen Völker*, Berlin 1974, 645-649.s.

1975

147. *Tatar tili: 7-8 klasslar öçin derislik*, Red. S.M. İbrahimov, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1975, 208 s. (ortak yazar: S.M. İbrahimov)

148. "Aktualnie problemı metodiki obuçeniya rodnomu yazıu v svyazi s perehodom na novuyu programmu", *Voprosı obuçeniya i vospitaniya v tatarskoy şkole*, M-vo prosveşçeniya RSFSR. Nİİ, Kazan 1975, 137-145.s.

149. "K voprosı o periodizatsii istorii tyurkskih yazıkov", *Soveşçanie po obşçim voprosam dialektologii i istorii yazıka, (Baku, 21-24 Ekim 1975): Tezisi dokladov i soobşçeniy*, Moskva 1975, 132-133.s.

150. "Kayyum Nasırı-osnovopolojnik tatarskogo natsionalnogo literaturnogo yazıka", *Sovetskaya tyurkologiya*, 1975, no.3, 52-67.s. (ortak yazar: İ. Abdullin)

151. "Kişilerniñ tarihi gomumiligı hem til üsişiniñ kaybir problemaları", *Tatar tilin ukıtuw meseleleri*, KDPI. RSFSR pedagogiya cemgiyetiniñ Tatarstan büligi, Kazan 1975, 4-15.s., Gıylmi yazmalar, 151 çıg.

152. "O periodizatsii istorii tyurkskih pismennih literaturnih yazıkah", *Materialni nauçnoy sessii Nİİ yazıka, literaturı, istorii i zkonomiki pri Sovmine Çu-*

vaşskoy ASSR, Çeboksarı 1975, 3-4.s.

153. “O tselyah i zadaçah izuçeniya slovosocetaniy v tyurkskih yazıkah”, *Materialni nauçnoy sessii Nİİ yazıka, literaturı, istorii i ekonomiki pri Sovmine Çuvaşskoy ASSR*, Çeboksarı 1975, 3-4.s.

154. “Vıstuplenie o podgotovke učiteley dlya natsionalnih şkol”, *Soveşçanie rektorov vişşih učebnih zavedeniy Rossiyskoy Federatsii, Leningrad, 24-26 Haziran 1975: Materialı*, Leningrad 1975, 130-131.s.

155. “U istokov yazıka natsii: [O. Kayume Nasırı], *Sovetskaya Tatarıya*, 13 Şubat 1975

156. “Tugan tılıñ ukıtuvnıñ kaybır gomumi didaktik printsıpları hem metodları”, *Tatar tılıñ ukıtuv meseleleri*, KDPI. RSFSR pedagogiya cemgıyetiniñ Tatarstan büligi, Kazan 1975, 16-32.s., Gıylmi yazmalar, Çıg. 151

157. “Törki sintaksik sistemasınıñ tarihin öyrenüvde “Divanu lugat it-türk” eseriniñ ehemiyeti”, *Türk Dili Bilimsel Kurultayına Sunulan Bildiriler, 27-29 Eylül 1972*, Ankara 1975, 409-412.s.

158. “Sızge ukıtuçı kirekmı? ”, *Sotsialistik Tatarstan*, 20 Şubat 1975

159. “Samıy glavniy ekzamen”: *Slovo pered raspredeleniem*, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI), 7 Nisan 1975

160. “Krılya krepnut v polete”: *Pered dalney dorogoy*, Za pedagogičeskie kadrı (KGPI), 24 Haziran 1975

161. “Böyik garantiya: [Konstitutsiya turında]”, *Tatarstan yeşleri*, 4 Aralık 1975

1976

162. *Kazanskiy gosudarstvenniy pedagogičeskiy institut za godı 9-y pyatiletki: (V tablitsah): Sistema pokazateley i tablits. Razrabotanı M. Zekiyevim*, Kazan 1976, 48 s.

163. *Tatar tılı sintaksisı: 7-8 klasslar öçin derislik*, Red. S.M. İbrahimov, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1976, 208 s., 4. basma (ortak yazar: S.M. İbrahimov)

164. “İdeyno-politiçeskoe vospitanie buduşçego učitelya”, *Problemtı podgotovki učiteley: (İz opıta Kazanskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo instituta)*, Kazan 1976, 45-48.s., Uçenie zapiski, Vıp. 157 (ortak yazar: A.N. Kirsanov)

165. “K. Nasırı i formirovanie sovremennogo tatarskogo natsionalnogo ya-

zıka”, *Vıdayuşçıysya prosvetitel-demokrat Kayum Nasıri*, AN ASSR KF, Kazan 1976, 79-86.s.

166. “Kazanskaya şkola tyurkologov i grammatiki na tatarskom yazıke: (Konets XIX i načala XX v.)”, *Turcologica: K semidesyatiletıyu akademika A.N. Kononov*, L., Nauka, 1976, 73-78.s.

167. “O vzaimootnoşenii tatarskogo literaturnogo yazıka i dialektov v različne periodı ih razvitiya”, *Lingvistiçeskaya geografiya, dialektologiya i istoriya yazıka*, AN ASSR OLYa. Nauçnyy Sovyet po dialektologii i istorii yazıka AN Armyanskoy SSR. İnstitut yazıka im. R. Agaryana, Erivan 1976, 313-318.s.

168. “O soverşenstvovanii sistemı podgotovki učiteley v Kazanskom gosudarstvennom pedagogiçeskom institute”, (*İz opıta Kazanskogo gosudarstvennogo pedagogiçeskogo instituta*), Kazan 1976, 3-14.s., Uçenie zapiski, Vıp. 157

169. “Obşçiy vzglyad na bulgarskiy yazık, Sovetskaya tyurkologiya i razvitie tyurkskih yazıkov v SSSR”: *Vsesoyuznaya tyurkologiçeskaya konferantsiya*, 27-29 Eylül 1976, *Tezisi dokladov i soobşçeniy*, Alma-Ata 1976, 173-175.s.

170. “Proyavlenie obşçego i spetsifiçeskogo v formirovanii tatarsko-russkogo dvuyaziçiya”, *Razvitie dvuyaziçiya v protsesse obuçeniya v natsionalnoy škole RSFSR: Tezisi dokladov nauçnoy konferentsii*, Nalçık, 11-13 Mayıs 1976, M., 1976, 50-53.s. (ortak yazar: R.A. Yusupov)

171. “Razvitie obşçestvenno-politiçeskoy aktivnosti studentov”, *Kommunist Tatarii*, 1976, no.10, 57-63.s.; aynı yazı: *Tatarstan komunisti*, 1976, no.10, 57-63.s.

172. “Tatar etnonımı, etnogenezı, söyleme hem yazma tilleri tarihına gomu-mi karaş”, *Voprosı tyurskogo yazıkoznaniye*, KGPI, Kazan 1976, 3-32.s., Uçenie zapiski, Vıp. 162

173. “Ukıtuçı hezerlevge-sistemalılık”, *Sovyet mektebi*, 1976, no.10, 32-35.s.

174. “Pedagogika postında 100 yıl”, *Tatarstan yeşleri*, 2 Kasım 1976; *Azat hatın*, 1976, no. 10, 9-11.s.

175. “Kommentariy k state “Molodost starih traditsiy”, *Uçit. gaz.*, 23 Ekim 1976

176. “Ukıtuçılar mektebi”, *Yeş leninçi*, 30 Ekim 1976

177. “Kuzinitsa kadrov”, *Komsomolets Tatarii*, 31 Ekim 1976

178. “Pedagolar hezirlevni-yaña yugarılıkka”, *Sotsialistik Tatarstan*, 2 Ka-

sim 1976 (ortak yazar: M. Romanenko)

179. "Kuzinitsa natsionalnih kadrov", *Sovetskaya Tatariya*, 2 Kasım 1976 (ortak yazar: M. Romanenko)

1977

180. *İskı tatar edebı tılı: Studentlar öçin programma: (1974 yılı programmanıñ tözetilgen variantı) KDPI, Kazan 1977, 17 s.*

181. *Sopostavitelnyy sintaksis russkogo i tatarskogo yazıkov. Ç. 1: Prostoe predlojenie: Uçebnoe posobie dlya studentov, KGPI, Kazan 1977, 87 s. (ortak yazar: F. Safiullina)*

182. *Sopostavitelnyy sintaksis russkogo i tatarskogo yazıkov. Ç. 2: Prostoe predlojenie: Uçebnoe posobie dlya studentov, KGPI, Kazan 1977, 94 s. (ortak yazar: F. Safiullina)*

183. *Sopostavitelnyy sintaksis russkogo i tatarskogo yazıkov. Ç. 3: Slojnoe predlojenie: Uçebnoe posobie dlya studentov, KGPI, Kazan 1977, 100 s. (ortak yazar: K.Z. Zinnetullina, S.M. İbrahimov)*

184. *Tatar til gıylımı tarihına kırış: Studentlar öçin mahsus kurs programmaları, KGPI, Kazan 1977, 22 s.*

185. *Tatar tılı sintaksisi: 7-8 klasslar öçin derışlik, Red. S.M. İbrahimov, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1977, 208 s., 5. basma (ortak yazar: S.M. İbrahimov)*

186. *Tatar tılıniñ barlıkka kilüvi: (Tatar glottogenezına kırış): Studentlar öçin mahsus kurs programması, KDPI, Kazan 1977, 16 s.*

187. *Tatar halkı tılıniñ barlıkka kilüvi, Red. F.S. Safiullina, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1977, 208 s. (tanıtması için bk. Zinnetullina, K.-Yusupov- R., Minnigulov, H., Til tarihi-halık tarihi ul", *Sotsialistik Tatarstan*, 16 Şubat 1978; İbrahimov, S.- Zinnetullina, K.-Yusupov- R., "Tilibiz niçik barlıkka kilgen? ", *Sovyet mektebi*, 1978, no.6, 61-62.s.; Zinnetullina, K.-Yusupov- R., "K istokam tatarskogo yazıka", *Sovyet Tatariya*, 1978, no.11, 169-174.s.; Zinnetullina, K.-Yusupov- R., *Sovyet tyurkologiya*, 1978, no.3, 97-100*

188. "K voprosı o periodizatsii istorii tyurkskih pismennih literaturnih yazıkov", *Razvitie gumanitarnih nauk v Tatarii*, An ASSR KF, Kazan 1977, 94-105.s.

189. "Etničeskaya istoriya kak istoçnik tatarskoy istoričeskoy dialektologii", *Soveşçanie po obşçim voprosam dialektologii i istorii yazıka: Tezisi dokladov i soobşçeniı, Nalçik, 21-24 Eylül 1977, Moskva 1977, 84-85.s.*

190. (tanıtma): “İbrahimov, S.M., *Tatar tilinde sintaksik sinonimlar*, Kazan, Tatarstan kitap neşr. 1976, 168 s.: *Sovetskaya Tyurkologiya*, 1977, no.2, 86-88.s.

191. “V dobrıy put, vıpuskniki”, *Za pedagogičeskie kadrı* (KGPI), 27 Haziran 1977

192. “Na novuyu vıсотu”, *Za pedagogičeskie kadrı* (KGPI), 2 Kasım 1977

193. İşçeym novie formı”, *Za pedagogičeskie kadrı* (KGPI), 19 Aralık 1977

1978

194. *Sopostavitelnaya tipologiya russkogo i rodnogo yazıkov*: Programma pedagogičeskih institutov po spetsialnosti no. 2101 “Russkiy yazık i literatura” s dopolitelnoy spetsialnostyu “Pedagogika”, M. 1978, 24 s. (ortak yazar: K. Z. Zinnatullina, K. Musteykis)

195. *Tatar tili sintaksisi: 7-8 klasslar öçin derişlik*, Red. S.M. İbrahimov, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1978, 208 s., 6. basma (ortak yazar: S.M. İbrahimov)

196. “Vneavditornie formı osuşçestvleniya kompleksoy organizatsii kommunističeskogo vospitaniya studentov”, *Kompleksniy podhod k kommunističeskomu vospitaniyu studentov: Materialı Vserossiyskogo koordinatsionnogo soveščaniya*, Kurskiy pedagogičeskiy institut, Kursk 1978, 174-177.s.

197. “Ob istokah yazıka osnobnih komponentov kazanskih tatar: (K etnogenezu tyurkoyazıçnih narodov Povoljya i Priuralya)”, *Voprosı tatarskogo yazıkoznaniya*, KGPI, Kazan 1978, 3-65.s., Uçenie zapiski, Vıp. 186

198. “Osnovie zvenya upravleniya professionalnoy napravlennostyu uçitel-ya”, *Soverşenstvovanie kaçestva podgotovki uçitelya selskoy şkoli*, KGPI, Kazan 1978, 3-65.s., Uçenie zapiski, Vıp. 187

199. “Osnovie napravleniya soverşenstvovaniya podgotovki uçitelya dlya selskih şkol v Kazanskom pedagogičeskom institute”, *Sovremennaya vışşaya şkola*, (Varşava), 1978, no.1, 29-36.s.

200. (tanıtma) *Tolkoviy slovar tatarskogo yazıka: V Z-h tomah. T.1: A-Y*, Kazan, Tatar. kn. izd.-vo, 1977, 476 s.”: *Sovetskaya tyurkologiya*, 1978, no.2, 77-80.s. (ortak yazar: F.S. Safiullina)

201. “Ob etnonime “mişar i proişhojdenii mişarey”, *Sovetskaya tyurkologiya*, 1978, no. 3, 42-49.s.

202. “Postavlenıe zadaçi reşat operativno”, *Za pedagogičeskie kadrı* (KGPI), 13 Mart 1978

203. "Pervoçeçatnoy "Azbuke tatarskogo yazıka –200 let", *Sovetskaya tyurkologiya*, 1978, no.4, 99-101.s. (ortak yazar: E.G. Kerimullin)

204. "Uspehov vam, molodie kollegi", *Za pedagogičeskie kadrı (KGPI)*, 20 Haziran 1978

205. "Dobrogo naçala", *Za pedagogičeskie kadrı (KGPI)*, 4 Eylül 1978

206. (tanıtma) Hanazarova, K.H., *Reşenie natsionalno-yazıkovoy problemu v SSSR*, M. Politizdat, 1977, 152 s.: *Kommunist Tatarii*, 1978, no. 11, 86-87.s.

207. "Mejnatsionalnoe sredstvo obşçeniya", *Sovyet Tatarıya*, 29 Kasım 1978

1979

208. *IV-VIII klasslar öçin tatar tili programması: IV-X klasslar öçin edebiyat programmaları*, Töz. M. Z. Zekiyev, B.M. Miftahov, G.İ. Edhemova vd., Kazan 1979, 3-33.s.

209. *Povişenie kaçestva i effektivnosti podgotovki uçiteley v svete reşeniy XXV sezda KPSS: (İz opıta... Kazanskogo pedagogičeskogo instituta): Dlya seminaru-uçebı aktiva instituta*, Otv. red. Z.Z. Miftahov, KGPI. Tsentr organizatsionnoy metodiki, Kazan 1979, 124 s., 2 l shemi

210. *Tatar tili sintaksisi: 7-8 klasslar öçin derislik*, Red. S.M. İbrahimov, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1978, 207 s., 7. basma (ortak yazar: S.M. İbrahimov)

211. "Nekotorie voprosı istorii tyurkskih yazıkov", *Soveşçanie po obşçim voprosam dialektologii i istorii yazıka: Tezisi dokladov konferentsii, Duşanbe, 12-15 Kasım 1979*, Moskva 1979, 34-35.s.

212. "O professionalnoy napravlenosti nauçno-issledovatel'skoy raboti v Kazanskom pedinstitutue", *Vserossiyskoe soveşçanie rabotnikov visşih uçebnih zavedeniy, Moskva, 10-11 Ekim 1978*, Materialı, Leningrad, 1979, 108-117.s., Sost.: R.A. Yusupov

213. "Razvitie dvuyaziçiya v Tatarii", *Puti razvitiya natsionalno-russkogo dvuyaziçiya v nerusskih şkolah RSFSR, AN ASSR İya.*, Moskva, 1979, 108-117.s. (ortak yazar: R.A. Yusupov)

214. "Tukay i tatarskiy literaturnıy", *Gabdulla Tukay: Materialı nauçnoy konferentsii i yubileynih torjestv, posvyaşçennih 90-letiyu so dnya rojdeniya poeta*, AN ASSR KF İyaLİ im. G. İbrahimova, Kazan 1979, 125-132.s.

215. "Visokaya missiya spetsialista", *Sovetskaya Tatarıya*, 28 Şubat 1979

216. "Mı znamenostsi: Vişe znamyá sotsialistiçeskogo sovernovaniya", *Za pedagogičeskie kadri* (KGPI), 12 Mart 1979

217. "Trebovanie epohi": O Mejdunarodnoy konferentsii "Russkiy yazık-yazık drujbı narodov": Taşkent, Mayıs 1979, *Sov. Uzbekistoni*, 24 Mayıs 1979, Na. uzb. yaz.

218. (takdim) Koduhov, V.İ., *Noviy uçechnik po yazıkoznaniyu*, M. Prosveşçenie, 1979, 351.s.: *Russkiy yazık v natsionalnoy şcole*, 1979, no.6, 75-78.s. (ortak yazar: L. Z. Şakirova)

219. "Boevaya programma na buduşçee", *Uçit. gaz.*, 14 Temmuz 1979

220. "Otvetstvennost znamenostsev", *Za pedagogičeskie kadri* (KGPI), 3 Eylül 1979

221. "Rekomendovano k rasprostraneniyu: İntervyu s rektorom KGPI Zakiyevim M.Z. ", *Sov. Tatariya*, 12 Aralık 1979

1980

222. *7-8 klasslar öçin derişlik*, Red. S.M. İbrahimov, Kazan: Tatar. kitap neşr., 1980, 192 s., 8. basma

223. "Osuşçestvlenie leninskoy natsionalnoy politiki v oblasti narodnogo obrazovaniya i podgotovka uçiteley dlya natsionalnih şkol", *Tezisi 4-y Vsesoyuznoy nauçno-pratiçeskoy konferentsii "İzuçenie v sredney şcole jizni, deyatelnosti, proizvedei V.İ. Lenina, dokumentov KPSS i sovetkogo gosudarstva*, Kazan, 20-23 Mayıs 1980, 3-5.s.

224. "Drevnegreçeskie istoriki o tyurkah i ih yazıkah", *Tezisi dokladov i soobşçeniy III Vsesoyuznoy tyurkologičeskoy konferentsii*, Taşkent, 10-12 Eylül 1980, Taşkent 1980, 20.s.

225. Ot redaktora, R.A. Yusupov, *Leksiko-frazeologičeskie sredstva russkogo i tatarskogo yazıkov*, Kazan 1980, 3-4.s.

226. "Protivoreçiya bulgaro-çuvaşskoy teorii", *Problemi sovremennoy tyurkologii: Materialı II Vsesoyuznoy konferentsii*, Alma-Ata 1980, 176-180.s.

227. "Tatarskoe yazıkoznanie 70-h godov v svete dostijeniy sovetskoy lingvistiki", *Problemi tipologii tatarskogo i russkogo yazıkov*, Kazan 1980, 3-94.s., Uçenie zapiski KGPI, Vip 201.

228. "V.İ. Leninniñ milli meselede iki tendentsiya turındağı teglimatı hem milli til üşişi", *Sovyet mektebi*, 1980, no.4, 27-30.s.

229. "Til gıyliminiñ ictimagıy ehemiyeti", *Sotsialistik Tatarstan*, 10 Nisan 1980

230. "Vstreçya yübiley", *Za pedagogičeskie kadrı* (KGPI), 16 Haziran 1980

231. "Programmada kaybir üzgerişler", *Sovyet mektebi*, 1980, no.8, 35-36.s. (ortak yazar: B. Miftahov)

1981

232. *Tatar tili. Sintaksis: 7-8 klasslar öçin derişlik*, Red. S.M. İbrahimov, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1981, 220 s.(tanıtması için bk. Guyzetullin, İ., *Bizge oşıy*", *Sovyet mektebi*, 1982, no.8, 63.s.; Safiullina, F., "Kamillikniñ çigı yuk", *Sovyet mektebi*, 1982, no.8, 62-63.s.)

233. *Tatar tilinnen didaktik materiallar: 7-8 klasslar öçin: (Ukituçıga kul-lanma)*, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1981, 88 s. (ortak yazar: G.B. İbrahimov, S.M. İbrahimov)

234. *Urta mekteplerniñ VII-VIII klasslarında "Tatar tili" derişligi bilen işlev öçin tablitsalar*, Kazan, Tatr. kitap neşr., 1981, 1 komplekt: 15 tablitsa

235. *VII-VIII klasslarda tatar tili: Derişlerni hezirlev hem ütkerüv öçin kul-lanma*, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1981, 1176 s., 2. basma

236. "Bibliografiya: Literatura po tatarskomu yazıkoznaniyu, 1970-1980 godov", *Problemi tipologii tatarskogo i russkogo yazıkov*, Kazan 1980, 58-94.s., Uçenie zapiski KGPI, Vıp. 201

237. "Za marksistsuyu metodologiyu v tatarskoy lingvistike", *Aktualnie voprosı grammatiki i stilistiki tatarskogo yazıka: Materialı respublikanskoy kon-ferentsii po tatarskomu yazıkoznaniyu, posv. 110-letiyu so dnya rojdeniya V.İ. Lenina i 60-letiyu obrazovaniya Tatarskoy ASSRIAN SSSR KF*, Kazan 1981, 5-15.s.

238. (tanıtma) *İsimi cisimne turı kilsin*, G.F. Sattarov, *Tatar isimneri süzligi*, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1981, 3-7.s.

239. "Drevnegreçeskie istoriki o tyurkskih yazıkah i tyurkskih narodah", *Şark yoldızı*, Taşkent, 1981, no. 2, 217-220.s., Na. uzb. yaz.

240. "Mektepte neologizmnarı öyrenüv", *Tugan tilni ukituv meseleleri*, KDPI, Kazan 1981, 81-89.s. (ortak yazar: E.S. Zinina)

241. "O nekotorih istoçnikah tatarskoy istoričeskoy dialektologii", *Lingvis-tičeskaya geografiya i problemi istorii yazıka*, Nalçik 1981, 342-347.s.

242. "Osuşçestvlenie leninskoy natsionalnoy politiki v oblasti narodnogo obrazovaniya i podgotovka uçiteley dlya natsionalnih şkol", *Podgotovka studen-*

tov pedagogičeskih institutov k rabote po izučenyu v škole jizni i deyatnosti V.İ. Lenina, dokumentov KPSS i sovetskogo gosudarstva: materialı IV Vsesoyuznoy naučno-praktičeskoj konferentsii, M-vo prosveščeniya SSSR. M-vo prosveščeniya RSFSR, KGPI, Kazan 1981, 64-72.s.

243. "Povişat kaçestvo podgotovki uçiteley", *Soverşenstvovanie realizatsii profeeiogramm uçiteley-vospitateley v uçebnom protsesse pedinstituta: (Usilenie professionalnoy napravlenosti obuçeniya studentov pedagogičeskogo instituta*, KGPI, Kazan 1981, 3-48.s.

244. "70 nçi yıllarda tatar lingvodidaktikasınıñ üşiş", *Tugan tilni ukıtuw meseleleri*, KDPI, Kazan 1981, 3-48.s.

245. "Ne uronite çest vuza", *Za pedagogičeskie kadrı* (KGPI), 25 Mayıs 1981

246. "Pedagogičeskim kadram vsestoronnyuyu podgotovku: Rasskazivaet rektor Kazanskogo pedagogičeskogo instituta", *Kommunist Tatarii*, 1981, no. 7, 68-75.s.; aynı yazının Tatarcası, *Tatarstan kommunistı*, 1981, no. 7, 68-75.s.

1982

247. "O nauçnosti, dostupnosti i praktičeskoj napravlenosti uçebnikov po tatarskomu yazıku", *Problemi şkolnogo obuçeniya* (Moskva), M.: Prosveščenie, 1982, 200-208.s., Vip. 10

248. "Obrazovanie obşçego leksiçeskogo fonda yazıkov različnih narodov kak otrajenie vzaimoobogaşçeniya i sblijeniya ih kultur", *Vzaimovliyanie i vzaimoobogaşçenie yazıkov narodov SSSR: (Po materialam avtonomnih respublik Povoljya i Priuralya*, KGPI. AN SSSR KF İyaLİ im. G. İbrahimova, Kazan 1982, 3-8.s.

249. Protivoreçiya bulgaro-çuvaşskoy teorii!, *Teoritičeskie problemi vostoçnoy yazıkoznaniya*, Ç.5, M., 1982, 93-99.s.

250. "Srvnitelno-istoričeskoe izučenie yazıkov i dialektov i problemi vzaimosvyazi istorii yazıka i istorii etnosa", *Tezisi dokladov i soobşçeniy IX konferentsii po dialektologii tyurkskih yazıkov*, Ufa 1982, 8-10.s.

251. (takdim) "Eydep baruçı stilni öyrenüvge zur öliş", S.Ş. Povarisov, *Til-küñilni közğışı*, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1982, 3-4.s.

252. (tamıtma) *Tatar tiliniñ añlatmalı süzliğı*: 3 tomda, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1977-1981: *Sovetskaya tyurkologiya*, 1982, no. 5, 85-92.s. (ortak yazar: F. Safiullina)

253. "Tyurkskie yazıki v semye edinoy", *Sovetskaya tyurkologiya*, 1982, no. 6, 28-38.s.
254. Zvanie tvoe-uçitel", *Za pedagogičeskie kadri (KGPI)*, 9 Haziran 1982
255. "Til galimı G. Sattarov turında", *Sovyet mektebi*, 1982, no.7, 22-25.
256. "Tatar tili programmasında kaybir üzgerişler", *Sovyet mektebi*, 1982, no.8, 21-22.s. (ortak yazar: B. Miftahov)

1983

257. "Kratko o tatarskom yazıke", Z.Z. Saitov, *Russko-tatarskiy razgovornik*, Kazan, Tatar. kn. izd-vo, 1983, 3-8.s.
258. "Morfonologiya turında gomumi meglümat", *Tatar morfonologiyasına kırış: "Hezırgı tatar edebi tili" kursınıñ "Morfonologiya" bölügin öyrenüv öçin kullanma*, KDPI, Kazan 1983, 3-17.s.
259. "Tarih közgisı", *Sovyet mektebi*, 1983, no. 2, 25-28.s.
260. "Aktualnie problemı slojnih predlojeniy v tyurskih yazıkah", *Sovetskaya tyurkologiya*, 1983, no.3, 29-38.s.
261. "Zaman talebi yugarılığında", *Sotsialistik Tatarstan*, 3 Mart 1983
262. "Morfonologiya turında", *Sovyet mektebi*, 1983, no.6, 21-26.s.
263. "Tatar lingvodidaktikası problemaları", *Sovyet mektebi*, 1983, no.12, 13-16.s.

1984

264. *Hezırgı tatar edebi tili sintaksısı hem punktuatsiyası: Ukıtuçılar hem studentlar öçin kullanma*, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1984, 257 s. (tanıtması için bk. İbragimov, S.M., *Sovetskaya tyurkologiya*, 1986, no.3, 81-82.s.; Povarisov, S., "Fikir hem söylem sengati", *Lenin bayragı*, Bögilme, 25 Mayıs 1985
265. "Sut i realizatsiya intensivatsii podgotovki buduşçego uçitelya", *İntensifikatsiya podgotovki uçitelya trudov*, KGPI, Kazan 1984, 3-17.s. (ortak yazar: N.A. Polovnikova)
266. "Til hem stil", *Tatar edebiyatı tarihi, Urta gasırlar deviri*, 6 tomda, T.1, SSSR FA. TETİ, Kazan 1984, 488-510.s. (ortak yazar: H.R. Kurbatov)
267. "O tyurkskoy morfonologii", *Sovetskaya tyurkologiya*, 1984, no.1, 35-43.s.
268. "Uçenie-pedagogi-selu", *Nar. obrazovanie*, 1984, no.1, 33-36.s.

269. “İnstitut ölişi”, *Sotsialistik Tatarstan*, 14 Ocak 1984
270. “Trud-delo radostnoe”, *Uçit. gaz.*, 1 Mart 1984
271. “Bihitli bilet sizniñ kulda”, *Tatarstan yeşleri*, 24 Nisan 1984
272. (tanıtma) F.R. Garipova, *Tatarstan gidronimnari süzligi*, Kazan, tatar. kitap neşr., 1984, 244 s.: *Sovetskaya tyurkologiya*, 1984, no.5, 72-74.s.
273. “Kazan tatarları ni öçin mariça – suas, udmurtça – bigir?: Kulturabız tarihına”, *Kazan utları*, 1984, no.5, 161-169.s.
274. “Dobrih del, bolşih sverşeniy: Şçastlivogo puti, dorogie vıpuskniki”, *Za pedagogičeskie kadri (KGPI)*, 13 Haziran 1984
275. “V dobriy ças, dorogie nervokursniki!”, *Za pedagogičeskie kadri (KGPI)*, 30 Ağustos 1984
276. “Süzibiz – mektepler turında: [Jurnal redaksiyasinde tügerek östel yanında söyleşüv]”, *Kazan utları*, 1984, no.9, 162-170.s.
277. “Hizmetteşligibiz nıgısın”, *Sotsialistik Tatarstan*, 6 Ekim 1984

1985

278. *Tatar tili, VII-VIII. klasslar öçin derislik*, Red. S.M. İbrahimov, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1985, 232 s., 10. basma
279. *7-8 klasslarda tatar tili derisleri: Dereslerni hezirlev hem ütkerüv, şulay uk klasstan tış işlerni başkaruv öçin kullanma*, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1985, 153 s., 3. basma
280. “Aktualnie problemı obuçeniya rodnomu yazıku”, *Voprosi prepodavaniya rodного, russkogo yazıkov i literatur v tatarskoy škole: Materiali respublikanskoy nauçno-praktičeskoy konferentsii (G. Brejnev, Dekabr 1983 g.)*, Kazan 1985, 61-66.s.
281. Voljskie tatarı - po-mariyski “suası”, po-udmurtski - “bigeri”, *K formirovaniyu yazıka tatar Povoljya i Priuralya: Sbornik statey*, An ASSR, KF, Kazan 1985, 32-57.s.
282. “Vospitivat vospitatelya”, *Podgotovka buduşçih učiteley k vospitatelnoy rabote v škole: Mejevuzovskiy sbornik nauçnih trudov*, KGPI, Kazan 1985, 3-22.s. (ortak yazar: Ya.İ. Hanbikov)
283. “Mesto sintakçeskoj semantiki v sintaksise”, *Semantiçeskie kategorii yazıka i metodi ih izuçeniya: Tezisi dokladov Vsesoyuznoy nauçnoy konferentsii*, Ufa, 28-30 Mayıs, Ç.1, Ufa 1985, 32-33.s.

284. "O printsipah sostavleniya opisatelnoy "Tatarskoy grammatiki", *Voprosi sovetskoy tyurkologii: Tezisi dokladov i soobşçeniy IV Vsesoyuznoy tyurkologii konferentsii*, Aşhabat, 10-12 Eylül 1985, 35-36.s.

285. "Ob izuçeniya drevnih tyurkov i ih yaazikov, Tyurskoe yazıkoznanie": *Materialı III Vsesoyuznoy tyurkologičeskoj konferentsii, An ASSR, OLYa, Sovetskiy komitet tyurkologov pri OLYa AN ASSR. Otdelenie istorii, yazıkoznaniya i literaturovedeniya AN Uzb. SSR*, Taşkent 1985, 24-28.s.

286. Predislovie redaktora, F.A. Ganiyev, *Konversiya v tatarskom yazıke*, AN SSSR, KF, İYaLİ im., G. İbrahimova, Kazan 1985, 3-5.s.

287. "Sopostavitelnaya tipologiya russkogo i rodnogo yazıkov": *Programma dlya pedinstitutov, Sb.*, 10, Leningrad 1985, 5-19.s. (ortak yazar: K.Z. Zinnatullina, G.B. Tsıganenko)

288. "Sravnitelno-istoričeskoe izuçenie yazıkov i dialektov i problema vzaimosvyazi istorii yazıka i etnosa", *Voprosi dialektologii tyurkskih yazıkov*, AN SSSR, BF, İYaLİ, Ufa 1985, 20-26.s.

289. (tanıtma) Urmançıyev, F, *Geroičeskiy epos tatarskogo naroda*, Kazan, Tatar. kn. izd-vo, 1984, 312 s.: *Sovetskaya tyurkologiya*, 1985, no. 5, 93-94.s. (ortak yazar: H.Ş. Mahmutov)

290. "Vzlyad v den zavtraşniy: [Veseda s rektorom KGPI] ", *Sovetskaya Tatarıya*, 26 Mayıs 1985, Vesedu zapisal: V. Ustinovskiy (aynı yazının Tatarcası: *Sotsialistik Tatarstan*, 26 Mayıs 1985)

291. "Vospitat vospitatelya", *Nar. obrazovanie*, 1985, no.7, 38-41.s. (ortak yazar: Y.İ. Hanbikov) (aynı yazının Tatarcası: *Sovyet mektebi*, 1985, no. 8, 10-12.s.)

1986

292. *Problemu yazıka i proishojdeniya voljskih tatar*, Kazan, Tatar. kn. izvo, 1986, 303 s. (tanıtması için bk. Yusupov, R.A.-Garipova, F.G., *Sovetskaya tyurkologiya*, 1988, no.4, 116-117.s.; Kolduhov, V., Tamırlardan tanırğa, *Kazan utları*, 1988, no. 12, 144-146.s.; Miziyev, İ., Ullu magnası bolgan iş", *Kommunizmga jol*, Naçık, 27 Ekim 1987, Na balkar yaz.

293. "Vvedenie v tatarskuyu morfemiku", *Voprosi strukturi tatarskogo yazıka: Mejvuzovskiy sbornik nauçnih trudov*, KGPI, Kazan 1986, 3-21.s.

294. "İz istorii tatar i tatarskogo yazıka": F.S. Safiullina, K.R. Galiullin, *Russko-tatarskiy razgovornik*, Kazan 1986, 278-291.s.

295. "Ob etnolingvističeskih kontaktah narodov Volgo-Kamya", *İstoriko-*

kulturne kontaktı narodov altayskoy yazıkovoy obşçnosti: Tezisi dokladov 29-y sessii postoyannoy mejdunarodnoy altaistiçeskoj konferentsii, Taşkent, Eylöl 1986. II: Lingvistika, Moskva 1986, 57-59.s.

296. "Obşçie problemi tatarskoj morfologii", *Voprosı strukturi tatarskoj yazıkı: Mejevuzovski sbornik nauçnih trudov*, KGPI, Kazan 1986, 80-97.s.

297. "Osnovnie etapi formirovaniya tatarskoj yazıkı", *Formirovanie i funkcionirovanie tatarskoj yazıkı: Mejevuzovski sbornik nauçnih trudov*, KGPI, Kazan 1986, 133-155.s.

298. "Tukay i tatarskiy literaturniy yazık", *Slovo o Tukaye: Pisateli i učenje o tatarskom narodnom poete*, Kazan 1986, 340-346.s.

299. "Yazık "Kıssa-i Yusuf" Kul Gali i etnoyazıkovaya situatsiya v Voljskoy Bulgarii", *Formirovanie i funkcionirovanie tatarskoj yazıkı: Mejevuzovski sbornik nauçnih trudov*, KGPI, Kazan 1986, 3-21.s.

1987

300. *Problemi strukturi prostogo predlojeniya tatarskoj yazıkı, Uçebnoe posobie*, KGPI, Kazan 1987, 100 s.

301. "E.M. Ahunzyanov: (1914-1986)", *Kontrastivnaya grammatika: Morfologiya russkoj i tyurkskih yazıkov: Uçebnoe posobie*, Kazan 1987, 3-5.s.

302. "K izuçeniyu problemı voznikoveniya i razvitiya volgo-kamskoj yazıkovoj soyuzı", *Suşçnost, razvitie i funktsii yazıkı*, AN ASSR, İya, M., 1987, 176-180.s.

303. "O mişarah i madyarah", *Tatarica: Edendum curavit Abdulla Tukain kulttuuriseura r.y. Studia in Honorem Umer Daher, Anno MCMLXX Sexagenario*, Wammala 1987, 280-289.s.

304. "Poka ditya teşilos: [Otvét na odnoimennuyu statyu V. Kozina, opubl. 23 noyabr 1986 g.v "Komsomolskoj pravde"]", *Koms. pravda*, 25 Ocak 1987

305. "Sistema ekonomičeskoj vospitaniya i obuçeniya studentov v Kazanskom gosudarstvennom pedagogičeskom institute", *XXVII sezd KPSS i problemu soverşenstvovaniya ekonomičeskoj podgotovki buduşçih učitely: Mejevuzovski sbornik nauçnih trudov*, KGPI, Kazan 1987, 6-14.s.

306. "Yazık "Kıssa-i Yusuf" Kul Gali i etnoyazıkovaya situatsiya v Voljskoy Bulgarii", *Poet-gumanist Kul Gali: Materialı yubileynih torjestv i nauçnoj konferentsii, posvyaşçennih 800-letiyu ego poemı "Kıssa-i Yusuf"*, Kazan 1987, 115-133.s.

307. "70 yıl içinde tatar til giylimi hem anıñ üsiş perspektivasi", *Sovyet mektebi*, 1987, no. 11, 23-27.s.

1988

308. "Koyne, traditsionnie normi, starotatarskiy i sovremenniy tatarskie literaturnie yazıki", *İstori tatarskogo literaturnogo yazıka*, İYaLİ im., G. İbrahımova, Kazan 1988, 3-10.s.

309. "Kratkoe soderjanie vıstupleniya na Sovyete po koordinatsii nauçnoy deyatelnosti OLYa AN SSSR", 23 Eylül 1988, *İzvestiya AN SSSR: Seriya literaturı i yazıka*, T. 47, no.4, M., 1988, 394.s.

310. "Ob osnovnih zadaçah grammatičeskogo sintaksisa", *Voprosı sovetskoy tyurkologii: Materialı III Vsesoyuznoy tyurkologičeskoy konferentsii, 10-12 Eylül 1985 g.*, Aşhabat 1988, 216-219.s.

311. "Predikativnost i ee raznovidnosti", *Tezısı V Vsesoyuznoy tyurkologičeskoy konferentsii: Tyurkologiya*, Frunze 1988

312. "Svod pamyatnikov istorii i kulturı TASSR", *Sov. Tatariya*, 18 Mayıs 1988

313. "Til, ütkeni, bügingisi, kileçegi", *Sotsialistik Tatarstan*, 14, 16, 17, 19 Ağustos 1988

314. "Tatar alfavitına hem orfografiyasine-kamillik!", *Sotsialistik Tatarstan*, 14 Ekim 1988 (ortak yazar R.A. Nizamov)

315. "Mı stroim semyu narodov, Krugly stol "Sovetskoy Rossii": Dialog natsiy v kontekste perestroyki", *Sov. Rossiya*, 8 Aralık 1988

1989

316. *Tatar tili: 7-8 klasslar için derislik*, Red. S. İbrahimov, Kazan, Tatarstan kitap neşr., 1989, 208.s., 2. basma (ortak yazar: S. İbrahimov), 11. basma

317. *Tatar tilinnen didaktik materiallar: 7-8 klasslar için: Ukuuçılar için kullanma*, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1989, 86 s. (ortak yazar: G.B. İbrahimov, S.M. İbrahimov)

318. *7-8 klasslarda tatar tili derisleri: Dereslerni hezirlev hem ütkerüv, şulay uk klasstan tış işlerni başkaruv için kullanma*, Kazan, Tatar. kitap neşr., 1989, 153 s., 4. basma

319. "Vvedenie: Perspektivı razvitiya i istoriya natsionalnogo literaturnogo yazıka", *Formirovanie tatarskogo literaturnogo yazıka*, AN SSSR KF İYaLİ im. G.İbragımova, Kazan 1989, 24-31.s., Na başk. yaz.

320. "Galim-grajdani": *Celil Keyekbayev turahında istelikter*, Ufa 1989, 24-

31.s. Na başk. yaz.

321. “Obşçie problemı teksta v tatarskoy lingvistike”, *Zakonomernosti razvitiya i vzaimodeystviya natsionalnih yazıkov i kultur: (Tekst. Kommunikatsiya. Peredov): Sborbik tezisov: Tezisi nauçnoy konfrentsii*, Kazan 1989, 4-6.s.

322. “50 let poiskov i otkritiy”, *50 let poiskov i otkritiy*, AN SSSR. KF, İyaLİ im., G. İbragimova, Kazan 1989, 7-41.s.

323. “Yazıkovaya politika v usloviyah perestroyki”, *Kommunist Tatarii*, 1989, no.9, 10-16.s. (aynı yazının Tatarcası: *Tatarstan kommunisti*, 1989, no.9, 10-16.s.

324. “İkisın de yahşı bil”: Milletara mönesebetler, *Sotsialistik Tatarstan*, 19 Ocak 1989

325. “Mı silnı drujboy”: [Beseda za kruglım stolom radaktsii], *Sov. Tatariya*, 20 Ocak 1989, Zapisala: T. Sidorova

326. “Ekologiya natsii”: *Yazık, kultura, gosudarstvennost*, Nauka (AN SSSR KF) 10 Şubat 1989

327. “Alfavitlar tarihınnan”: [M.Z. Zekiyev hem Z.G. Uraksin bilen eñgeme], *Kızıl tañ*, Ufa, 14 Nisan 1989

328. “Tatar entsiklopediyası bulır mı? ”, *Sotsialistik Tatarstan*, 14 Mayıs 1989

329. “Heykeller cıyılması da, entsiklopediya de bulır”, *Sotsialistik Tatarstan*, 6 Ağustos 1989

330. “Tarihıbızın öyrenirgi kirek”: İslam dinin kabul itüvge 1100 yıl tulu uñayınnan, *Tatarstan yeşleri*, 8 Ağustos 1989

331. “Daimi icat”: KPSS platforması proyektın tikşirebiz, *Sotsialistik Tatarstan*, 17 Eylül 1989

332. “Gumanitar izlenüvler yulında”, *Sotsialistik Tatarstan*, 24 Eylül 1989

333. “Uçenım nujna pomoşç”, *Sov. Tatariya*, 18 Ekim 1989 (ortak yazar: Yu. Smıkov)

334. “Avtoritet instituta”, *Sov. Tatariya*, 22 Ekim 1989, Vesedu zapisala: T. Sidorova

335. “Vse reşit perestroyka”: *50 let İyaLİ*, Nauka (KNTs, AN SSSR), 30 Ekim 1989

336. “Dlya duhovnogo razvitiya naroda”, *Veç. Kazan*, 31 Ekim 1989 (ortak

yazar: Z. Garipova)

337. “Komissiya işte”, *Sotsialistik Tatarstan*, 24 Aralık 1989

1990

338. “Burtası: kto oni?”, *Voprosı etniçeskoj istorii Volgo-Donya v epohu srednevekovya i problemi burtasov, Tezisi k mejoblastnoy nav. noy konfrentsii*, 23-27 janvar 1999 g., Penza 1990, 21-29.s.

339. “Vvedenie”: *K paritetnosti dvuyaziçiya, Dvuyaziçie: tipologiya i funkcionirovanie*, İyaLİ, Kazan 1990, 3-16.s.

340. “Vidnyıy deyatel kulturi”: *Vstupitelnoe slovo, proiznesennoe pri otkritin nauçnoy konferentsii, posvyaşçennoy 170-letiyu Şigabutdina Mardjani, Mardjani: Uçenyı, muslitel, prosvetitel*, Kazan 1990, 3-5.s.

341. “Eşçe raz ob etnonime suası – “yasaçnie çyuvaşı”, *Materialı po tatarskoj dialektologii*, KGPI, Kazan 1990, 94-96.s.

342. “K istorii primeneniya etnonimov “tatari”, “tyurki”, *Yazık i slovesnost: Materialı nauçnoy konferentsii, posvyaşçennoy 100-letiyu so dnya rojdeniya E.D. Polivanova (23-26 oktyabrya 1990 g.)*, Ç.1, Taşkent 1990, 165-166.s.

343. “O razgraniçenii ponyatij “sintaktika” i “sintaksis”, *Teoretiçeskie problemi yazıkov Azii i Afriki: V Mejdunarodny simpozium uçenih sotsialistiçeskih stran: Tzısı dokladov sovetskoy delegatsii*, M., 1990, 46-47.s.

344. “Problemi razvitiya natsionalnih yazıkov v Leniniane”, *Leniniana filologii i jurnalistike*, Kazan 1990, 4-13.s.

345. “Problemi uralo-altayskogo yazıkovogo soyuza v Volgo-Kamyje”: *(Doklad na mejdunarodnom kongress e finno-ugrovedov), Sessiones plenares et symposia. Debrecen, 27. VIII-2.IX. 1990*, Debrecen 1990, 192-197.s.

346. “Yazıkovaya politika v usloviyah perestroyki”, *Sovetskaya Tatariya: Perestroyka i mejnatsionalnie otnoşeniya: (İnformatsionny material obkoma KPSS)*, Kazan 1990, 53-62.s.

347. “Üzgertip koruv şartlarında til politikası”, *Sovyet Tatarstanı: Üzgertip koru hem milletara mönesebetler: KPSS ölke komiteti bilişme meglumatları*, Kazan 1990, 67-74.s.

348. “Tılmaçsız gına añlaşyık”: [Tatar tiline devlet tili hokukı birüv turında M.Z. Zekiyev bilen eñgeme], *Tatarstan yeşleri*, 6 Ocak 1990

349. “Tıller zakonı”, *Sotsialistik Tatarstan*, 27 Şubat 1990

350. "Devlet tili": [Tatar tiline devlet tili hokukı birüv turında M.Z. Zekiyev bilen eñgeme], *Sovyet mektebi*, 1990, 25-26.s.
351. "Sagız" tügil, "çeyneme", *Sotsialistik Tatarstan*, 25 Mart 1990
352. "Mı zabortimsya o buduşçem", *Panorama Kazan*, 1990, no. 4, 2-6.s.
353. "Avtonomiyaden suverenlıkka", *Sotsialistik Tatarstan*, 19 Ağustos 1990
354. "Kürşifinen gıybaret al", *Sotsialistik Tatarstan*, 30 Eylül 1990
355. "Yañalifni torgızuv yulında", *Sotsialistik Tatarstan*, 22 Kasım 1990
356. "Tatar Encyclopedia to be created", *Central Asian and Caucasian chronicle*, London, 1990, vol.9, no.4, Ağustos, 1-3.s.

1991

357. "Vvedenie": *Osnovnie periodi funktsionalnogo razvitiya tatarskogo natsionalnogo yazıka, Funktsionalnoe razvitie tatarskogo yazıka v usloviyah prestroyki*, AN SSSR KNTs. İyaLİ im., G. İbragimova, Kazan 1991, 3-13.s.
358. "İz istorii tatar i tatarskogo yazıka", F.S. Safiullina, K. R. Galiullin, *Russko-tatarskiy razgovornik*, Kazan 1991, 285-299, 2-e izd., ispr., i dop.
359. "İzmeneniya v yazıkov situatsii Tatarii", *Problemi yazıkovogo kontak-tirovaniya v konkretnih polietniçeskih regionah SSSR: Vsesoyuznaya nauçnaya konferentsiya, 10-13 aprelya 1991 g.: Tezisi dokladov*, Mahaçkala 1991, 19-20.s.
360. "Nekotorie osobennosti tatarskih slovoform", *İssledovanie yazıkovih sistem v sinhronii i diahronii*, Moskva 1991, 77-79.s.
361. "Problemi izuçeniya russko-tatarskih yazıkovih kontaktov", *Russkiy yazık i yazıki Kraynego Severa: Problemi opisaniya kontaktih yavleniy: Tezisi dokladov Vsesoyuznoy nauçno-praktičeskoj konfrentsii, 12-14 marta 1991 g.*, Leningrad, 1991, 77-79.s.
362. "Nindi sin, Amerika?", *Şehri Kazan*, 12 Ocak 1991
363. "Povermites k çeloveku", *Poisk*, no. 9, 22-28 Şubat 1991
364. "Terminnarga tögellik", *Sotsialistik Tatarstan*, 9 Ağustos 1991 (ortak yazar: İ. Nizamov)
365. "Halkıbız turında tulı bilim", *Kazan utları*, 1991, no. 10, 181-185.s.
366. "Kol helinde yeşergemi?" *Şehri Kazan*, 12 Ekim 1991; *Bulletin: Lime Light of Chivalry of Confederation of Chivalry*, Sydney, 1992, 50.s.

367. "Türkler için unifikasyon bir alfabe gerek", *Milletlerarası Çağdaş Türk Alfabeleri Sempozyumu, 18-20 Kasım 1991*, İstanbul 1992, 28-29.s.

368. "Tatar lingvistikası": Kazanırlar hem burırlar, *Sotsialistik Tatarstan*, 18 Ekim 1991

369. "Tilibiz möstakıyl bula alamı?" [Tügerek östel yanında söyleşüv], *Sotsialistik Tatarstan*, 18 Aralık 1991, Eñgemeni yazıp aldı: R. Rehmetullina

1992

370. *Tatarskaya grammatika: T.Z.: Sintaksis*, Nauç. red.: F.A. Ganiyev, RAN. AN Tatarstana, İyaLİ im. G. İbragimova, Kazan: Tatar. kn. izd-vo, 1992, 488 s.

371. "Aktualnie problemi natsionalno-yazıkovoy jizni v Tatarstane", *Yazıkovaya situatsiya v Rossiyskoy Federatsii: 1992*, Moskva 1992, 82-88.s. (ortak yazar: F.A. ganiyev, N.H. Şarıpova)

372. "Vvedeniya": *O hode podgotovki proyektov Zakona o yazıkah narodov Tatarstana, Formu vzaimodeystviya tatarskogo yazıkov na sovremennom etape*, RAN. KNTs. İYaLİ im. G. İbragimova, Kazan 1992, 3-8.s.

373. "Vvedeniya", *Tatarskaya lingvistika v sisteme tyurkologii, Nekotorie itogi i zadaçi izuçeniya tatarskogo literaturnogo yazıka*, RAN. İYaLİ im. G. İbragimova, Kazan 1992, 3-8.s.

374. Otnoşeniya Biarmii k Voljskoy Bulgarii", *Nekotorie itogi i zadaçi izuçeniya tatarskogo literaturnogo yazıka*, RAN. İYaLİ im. G. İbragimova, Kazan 1992, 126-184.s.

375. "Tiller urtak, herifler de urtak bulsın": [Galim bilen eñgeme], *Tatarstan heberleri*, 11 Ocak 1992

376. "Tyurkologlarınıñ halıkara kiñeşmesi", *Miras*, 1992, no. 5, 7-11.s.

377. "Yavlıym diseñ çın beysizlik...", *Söyimbike*, 1992, no.5, 1.s.

378. "Milli devlet tili kirek", *Şehri Kazan*, 21 Mayıs 1992

379. "Çın tigizlikke taba", *Vatanım Tatarstan*, 12 Mayıs 1992

380. "V stolitse russkoy tyurkologii", *Kazanskie vedomosti*, 25 Haziran 1992

381. "Biarmiyaniñ İdil buyı Bolgar devletine mönasebeti", *Tatarstan heber-*

lerİ, 7 Temmuz 1992

382. "Angliyade Tatarstan turında", *Vatanım Tatarstan*, 4, 11 Eylül 1992

383. "Biarmiya: rivayet hem çınbarlık", *Tatarstan*, 1992, no.9-10, 43-47.s.

384. "Tagın alfavit turında", *Vatanım Tatarstan*, 30 Eylül 1992 (ortak yazar: H. Kurbatov)

385. "Respublikaga hizmet itebiz", [Akademik M.Z. Zekiyev bilen eñgeme], *Şehri Kazan*, 2 Aralık 1992,

386. "Tatarstan: Hukuksuz muhtariyetten Gerçek Egemen Devlete", *Yeni Forum*, 1994, Ekim, cilt 12, sayı 269, 50-52.s.

387. "Tatarstan: Past and Present", *Tatarstan: Past and Present*, Londra 1992, 1-8.s.

388. "Altaic Theory and the Age of Turkie Languages", *The 35th Permanent International Altaistic Conference: Handbook, September 12-17, 1992, Grand Hotel Akademia Sinica, Taipei 1992*, 130.s.

1993

389. *Voljskie bulgarı i ih potomki*, ANT. Otdelenie gumanitarnih nauk, Kazan 1993, 158 s. (ortak yazar: Ya. F. Kuzmin-Yumanadi) (tanıtması için bk. Garipova, F., "Babañ kim", *Tatarstan yeşleri*, 11 Kasım 1993; Garipova, F., "İdil bolgarları hem alarnıñ varisları", *Vatanım Tatarstan*, 11 Kasım 1993; Garipova, F., Yaña kitap", *Şehri Kazan*, 13 Kasım 1993)

390. "Tatar tili, unbıryıllık urta mektepnıñ 8 nçı sıynfı öçin derislik", *Megarif*, Kazan 1993, 144 s.

391. "Predislovie", *Tatarskaya grammatika*, V treh tomah. T.1, RAN. ANT. KNTs. İYaLİ im. Galimcan İbragimova, Kazan 1993, 4-9.s.

392. "Vvedeniya", O tatarah i soderjaniı etnonima "tatarı". O soderjaniı prejniı etnonimov voljskih tatar. Ob obrazovanii tatarskogo yazıka, *Tatarskaya grammatika: V treh tomah. T.1, RAN. ANT. İYaLİ im. Galimcan İbragimova*, Kazan 1993, 10-53.s.

393. "Osnovnie ponyatiya grammatiki", *Tatarskaya grammatika*, V treh tomah. T.1, RAN. ANT. KNTs. İYaLİ im. Galimcan İbragimova, Kazan 1993, 130-141.s.

394. "Morfemika", *Tatarskaya grammatika: V treh tomah. T.1, RAN. ANT. KNTs. İYaLİ im. Galimcan İbragimova*, Kazan 1993, 142-159.s.

395. "Morfonologiya", *Tatarskaya grammatika: V treh tomah. T.1*, RAN. ANT. KNTs. İYaLİ im. Galimcan İbragimova, Kazan 1993, 160-187.s. (ortak yazar: D.A. Salimova)

396. "Vvedeniya" [v morfologiyu], *Tatarskaya grammatika: V treh tomah. T.2*, RAN. ANT. KNTs. İYaLİ im. Galimcan İbragimova, Kazan 1993, 5-18.s.

397. "Milletlerni üstirüvde iki yaklı iki tillilik hem küp tillilik", *Problemi povişeniya masterstva pedagogičeskikh kadrov natsionalnih škol v usloviyah nep-rerivnogo obrazovaniya: Tezisi dokladov i vystupleniy na naučno-praktičeskoj konferentsii rabotnikov obrazovaniya (Kazan, oktyabr, 1993)*, İstitut povişeniya kvalifikatsii i perepodgotovki rabotnikov obrazovaniya Respubliki Tatarstan, Kazan 1993, c.1-2

398. "Vstupitelnoe slovo", *Kultura, iskusstvo tatarskogo naroda: İstori, traditsii, vzaimosvyazi*, ANT. KNTs. İYaLİ im. Galimcan İbragimova, Kazan 1993, 3-5.s.

399. "Osnovnie napravleniya naučnih issledovaniy problem stabilizatsii mejetniçeskiy i Tatarstane", *Mejetniçeskie i mejkonfessionalnie otnoşeniya v Respublike Tatarstan: Materiali naučnopraktičeskoj konferentsii, sostoyavşey-sya 9 iyunya 1993 goda v g. Kazani: Çast 1, Otdel mejnatsionalnih otnoşeniy i svyazi s obşçestvenno-politiçeskimi obyedineniyami Apparata Prezidenta Respubliki Tatarstan, İYaLİ An RT. İst. fak. KGU, Assotsiatsiya natsionalno-kulturnih obşçestv RT*, Kazan 1993, 18-23.s.

400. "Huca Ehmet Yesevi Bolgar-Tatar Dönyasında", *Milletlerarası Hoca Ahmet Yesevi sempozyumu Bildirileri (26-29 Mayıs 1993)*, Kayseri 1993, 421-426.s. (ortak yazar: Ebrar Kerimullin)

401. "Tatarstan: proşloe i nastoyaşçee", *Voljskiy kuryer*, no.1, 1-14 Ocak 1993; no.2, 26-31 Şubat

402. "Zaman talebin toyıp", *Vatanım Tatarstan*, 12 Şubat 1993

403. "Kontseptsiyame, elle konspektmi?", *Şehri Kazan*, 7 Şubat 1993

404. "Til turında gomumi meglümat", *Megarif*, 1993, no.3, 12-14.s.

405. "Huca Ehmet Yesevi Bolgar-Tatar Dönyasında", *Tatarstan heberleri*, 1993, no.3, 12-14.s.

406. "Huca Ehmet Yesevi-milletibizniñ közgisi", *Zaman*, no.5, 1-15 Temmuz 1993 (ortak yazar: Ebrar Kerimullin)

407. "Protsess dekolonizatsii doljen rasprostrannitsya i na Rossiyu", *Dön-*

ya, Temmuz 1993, no. 6-7, 15.s.

408. "Altın Urda buyınça tikşirünlerni fenni yugarılıkka küteriyk", *Tatarstan heberleri*, 3 Ağustos 1993

409. "Suverenlık kıyık közgide", *Vatanım Tatarstan*, 10 Eylül 1993

410. "Galim-grajdanin", *Tabın* (gaz. Gafuriyskogo rayona Başkortostana), 23 Ekim 1993, Na. başk. yaz.

411. "İki tillilik iki yaklı bulırğa tiyiş", *Şehri Kazan*, 13 Kasım 1993

412. "Tarih derislikni yarata", *Tatarstan*, 1993, no.12, 24-26.s.

413. "İstoriya gosudarstvennosti tatarskogo naroda i federalizm", *Federalizm: Globalnie i rosskiyskie izmereniya: Materialı mejdunarodnoy naučno-praktičeskoy konferentsii: Kazan, Eylül 1993*, Kazan 1993, 153-160.s.

414. "Terminologiya komissiyası: bar da, yuk ta", *Tatarstan heberleri*, 31 Aralık 1993 (ortak yazar: i. Nizamov)

1994

415. *Tatar tili: Unbiryullik urta mekteplerniñ 9 nçı sınıfı öçin derislik*, Kazan: Megarif, 1994, 128 s. (ortak yazar: S.M. İbrahimov)

416. *Hezırgı Tatar edebi tili: Leksikologiya, frazeologiya, fonetika, grafika, süz yasalışı, morfologiya, sintaksis: Pedagogiya uçilişçeları, kolledjlar, gimnaziyalar öçin derislik*, Kazan: Megarif: 1994, 320 s. (ortak yazar F. S. safiullina)

417. "Vvedeniya", *Plan-programma gumanitarnih issledovaniy na 1992-2005 godı*, ANT. Otdelenie gumanitarnih nauk, Kazan 1994, 3-6. s.

418. "Vıstuplenie M.Z. Zakiyeva posle vruçeniya emu diploma lavreata premii im. Dj. Kiyıkbayeva za 1993 god", *Materialı obşçego godičnogo sobraniya AN Respubliki Başkortostan*, 17 Mart 1994 g., Ufa 1994, 33.s.

419. "İz lingvoetnoistorii bulgar", *Gorod Bolgar i ego okruga: Tezısı dokladov nauçnoy konferentsii, posvyaşçennoy 25-letiyu BGİAZ, M-vo kulturi RT. Bolgarskiy gos. ist.-arhitek. muzey-zapovednik. İYaLi im. G. İbragimova*, Bolgar 1994, 6-8.s.

420. "Problemı razvitiya NİR po islamovedeniyu v Otdelenii gumanitarnih nauk Akademii nauk Tatarstana", *Tezısı nauçno-praktičeskoy konferentsii "İslam, narodnie traditsii i sovremennoe obrazovanie"*, Ufa, 3-5 noyabrya 1994 g., *M-vo obrazovaniya RF. M-vo obrazovaniya Respubliki Tatarstan. İn-t nats. problem obrazovaniya. BGU*, Ufa 1994, 30-31.s.

421. "Terminologiya komissiyası: kiçe hem bugün", *Problemi leksikologii i terminologii*, ANT. İYaLİ im., G. İbragimova, Kazan 1994, 30-37.s. (ortak yazar: İ. Nizamov)

422. "Tatar devletçiliği sistemasında Altın Urda", *Miras*, 1994, no.1, 57-65.s.

423. "Bizde milli-medeni möhteriyet barmı?", *Tatarstan heberleri*, 22 Şubat 1994

424. "Bolgar patşası ni öçin sekalibe patşası dip atalgan?", *Miras*, 1994, no. 5-6, 102-109.s.

425. "Tarihni şehisler yasıy", *Vatanım Tatarstan*, 9 Haziran 1994

425. "Tatarı: problemi istorii i yazıka, Kazan: Otdelenie gumanitarnih nauk ANT, 1995, 464 s.

426. *Vozrojdenie i razvitie etnokulturnoy jizni tatar, projivayuşçih na territorii RF: Proekt programmi, Ministerstvo RF po delam natsionalnostey i regionalnoy politikii. Kazanskiy gos. tehnologičeskiy universitet. Kafedra istorii*, Kazan 1994, 29 s. (ortak yazar. D.K. Sabirova [rukovoditel], L.K. Bayramova, G.R. Baltanova, E.G. Kerimullin, S.M. Mihaylova, İ.V. Terentyeva, Ya.Ş. Şarapov, R.K. Urazmanova i dr.)

427. "Tatar halkınıñ devletçiliği tarihi hem federalizm", *Federalizm – dünya külem ülçemner hem Rossiya ülçemneri: Halıkara fenni-gameli konferentsiya*, Eylül 1993, Kazan 1994, 15-153.s.

428. "Amerikada Tatarstan turında", *Vatanım Tatarstan*, 18 Mart 1994

1995

429. *Tatarı: problemi istorii i yazıka: Sbornik statey po problemam lingvo-etnoistorii, vozrojdeniya i razvitiya tatarskoy natsii*, AN RT, Kazan 1995, 464 s., 1 l. foto (tanıtması için bk. Urmançı, F., Kaytarıp alungan tarihi çorlar", *Şehri Kazan*, 30 Haziran 1995; Kerimullin, E., "Til tarihi- halık tarihi ul", *Şehri Kazan*, 28 Haziran 1995; Kerimullin, E, aynı yazı: *Til milletniñ sakçısı*, Kazan, Tatarstan kitap neşriyatı, 1997, 229-235.s.; Urmançı, F., "Siz kaydan? dip sorasız...", *Medeni comga*, 28 Temmuz 1995; *O knige M. Zakiyeva*, Respublika Saha, Yakutsk, 8 Ağustos 1995; İvanov, V., Til bilen tarihni beylep", *Vatanım Tatarstan*, 8 Eylül 1995; Safiullin, E., Faydalı kitap", *Zaman-Tatarstan*, 17 Kasım 1995; Heyrullin, M.-Şeripova, N., Milli til meseleleri", *Vatanım Tatarstan*, 8 Aralık 1995; Möhemmetdinov, R., "Yaña kitap hem milletçilik meseleleri", *Vatanım*

Tatarstan, 20 Ocak 1995; Ahmetyanov, R., “S d moy o rodnom narode”, *Nauchnyy Tatarstan*, 1995, no.4, 95-96.s.

430. *Tatarskaya grammatika*, T.III. *Sintaksis*, İyaLi im., G. İbragimova ANT. Reprintnoe vosproizvedenie III toma, izdannogo v 1992, s dobavleniem propuşçennih po tehniçeskim priçinam çastey razdela “Slovoşoçetanie” (63-145.s.) i “Bibliografiya” (568-573.s.), Kazan 1995, 576 s.

431. “Problemi etnogeneza tatarskogo naroda”, *Materiali po istorii tatarskogo naroda*, Otdelenie gumanitarnih nauk ANT., Kazan 1995, 12-94.s. (tanıtması için bk. Ahmatov, İ.-Koyçuyev, A.-Laypanov, K., Noviy vzglyad na problemi etnogeneza tatarskogo naroda”, *Tatarstan*, no. 6, 1997, 74-79.s.

432. “Vvedenie”, *Materiali po istorii tatarskogo naroda*, Kazan 1995, 3-11.s. (ortak yazar: S.H. Alişev)

433. “Ob etnonime voljskie tatari i bulgaro-tatari”, *Problemi lingvoetnoistorii tatarskogo naroda*, Otdeşenie gumanitarnih nauk ANT., Kazan 1995, 3-8.s.

434. “Etniçeskie protsessı v Evrazii v skifskoe vremiya”, *Rossiya i Vostok: problemi vzaimodeystviya: Materiali 3-y Mejdunarodnoy nauçnoy konferentsii. Ç.V. Kultura drevnih narodov Stepnoy Evrazii i fenomen protogorodskoy tsivilizatsii Yujnogo uralo*, Çelyabinskiy gosuniversitet. Institut vostokovedeniya RAN. Ufimskiy nauçnyy tsentr RAN. Spetsializirovanniy prirodno-landşaftniy i istoriko-arheologičeskiy tsentr “Arkaim”, Çelyabinsk 1995, 33-37.s.

435. “Etnogenez i osnovnie vehi razvitiya bulgaro—tatar”, *Problemi lingvoetnoistorii tatarskogo naroda*, Kazan 1995, 9-27.s.

436. “Vvodnoe slovo i primeçanie k avtobiografii trudov Tamurbeka Dinmuhametoviça Davletşina”, *Problemi lingvoetnoistorii tatarskogo naroda*, Kazan 1995, 183-194.s.

437. “Dvuyaziçie i garmonizatsiya mejnatsionalnih otnoşeniy v Tatarstane”, *Vozrojdienie kulturi Rossii: yazık i etnos*, Sankt-Peterburg 1995, 31-68.s. (ortak yazar: L.K. Bayramova, R.A. Yusupov)

438. “Kazan artı tatarlarınıñ borıngı etnik tamırları”, *Zakazanye, problemi istorii i kulturi: Tezisi i materialı 1-oy regionalnoy nauçno-praktičeskoj konferentsii “Problemi istorii i kulturi Zakazanya”*. Pos. Visokaya Gora. 6-7 dekabr-ya 1995 g., Konferentsiya posvyaşçena 60-letiyu obrazovaniya Visokogorskogo rayona RT., Kazan 1995, 91-92.s.

439. “İdił buyı tatarlarınıñ oyışuvı”, *Miras*, 1995, no.1-2, 135-139.s.; no.3, 65-72.s.; no.4, 76-81.s.; no.5-6, 92-98.s.; no.7-8, 120-128.s.; no.9, 80-87.s.,

no.10, 73-79.s., no. 11-12, 114-118.s.

440. “Süz başı”, Sadrislam Minulla, *Sızma geometriya: Yugarı mektep möderrisleri ve şekirtleri öçin ukuv yardemligi*, Kazan 1995 (ortak yazar: Telgat Siracetdinov, 5 s.)

441. “Klyuç k obogaşçeniyu znaniy”: *Gorizontı sotrudniçestva uçenih otdele niya gumaniternih nauv zarubejnimi uçenimi*, Nauçnyy Tatarstan, 1995, no.3, 29-31.s.

442. “Ekologiya çeloveka i etnoekologiya”, *Aktualnie ekologiçeskie proble mi Respubliki Tatarstan: Tezisi dokladov II Respublikanskoy nauçnoy konferent sii, Akademiya navk Tatarstana. Nauçnyy sovet po problemam ekologii*, İnstitut ekologii prirodnih sistem. Ministerstvo ohranı okrujayuşçey sredı i prirodnih resursov RT. Ekologiçeskiy fond Respubliki Tatarstan, Kazan 1995, 257-258.s.

443. “Halıknı şehisler kütere”: [Sadri Maksudi turında], *Şehri Kazan*, 24 şubat 1995

444. “Etnoekologiya”, *Tatarstan heberleri*, 21 Nisan 1995

445. “Maksatıbiz- İdil-Ural buyında yeşevçi törki halıklarnı saklap kaluv”: Soravlarga cavap: törık-tatar ekspeditsiyası hakkında M.Zekiyev cavap bire, *Ömüt* (Ufa), 27 Haziran 1996

446. “Sadri Maksudi hem Adile Ayda boringı törki tarihi turında”, *Vatanım Tatarstan*, 7 Temmuz 1995

447. “Soravlarga cavap: Devlet suverenligı turındağı deklaratsiya sizniñ tormıştı nindi çağılış taptı? ”, M. Zekiyev cavap bire, *Medeni comga*, 8 Eylül 1995

448. “Tatar milli universitetı: ul nindi bulırğa tiyiş?”, *Diskussiyade çığış, Megrifet*, 11 Kasım 1995

449. “Kazan artı tatarlarınıñ boringı etnik tamırları”: [438 nçi punktığı mekaleniñ gazeta variantı], *Biyiktav heberleri*, 6 Aralık 1995

450. “Ul salgan küñil küpirleri”: [Finlyandiyaden Gomer Tahirniñ 85 yıllığı uñayı bilen], *Vatanım Tatarstan*, 10 Aralık 1995 (ortak yazar: İlbaris Nadirov)

1996

451. “İdil buyı tatarlarınıñ oyışuvı [ahır]”, *Miras*. 1996, no.1-2, 143-151.s.

452. “Halıknı şehisler kütere”, *Sadri Maksudi (1879-1957)*, Kazan 1996, 11-17.s.

453. "Sadri Maksudi hem Adile Ayda boringı törki tarihi turında", *Sadri Maksudi (1879-1957)*, Kazan 1996, 66-71.s.
454. "Vıstuplenie na godıçnom sobranii ANT. Obmen mneniyami", *Nauçnyy Tatarstan*, 1996, no.2, 33-34.s.
455. "TR halıkları tillerı turında TR Zakonın gamilleştirüvniñ töp yünelişleri", *Megarif*, 1996, no.9, Tat. 68 s., Rus. 89 s.
456. *Tatar urta mektepleri için programma, Gomumi añlatma*, M. Zekiyev, 8 hem 9 sıynıf, M. Zekiyev hem S. İbrahimov, 10 sıynıf, M. Zekiyev hem N. Maksimov, 11 sıynıf, M. Zekiyev, Kazan 1996, 50 s.
457. "Azbuca Sagita Halfina": *Vvodnoe slovo k knige Sagita Halfina "Azbuca tatarskogo yazıka..."*, Moskva 1778, Pereizdanie izdatelstv MGU i KGTU, Kazan 1996, 5-7.s.
458. Put k dvuyazıçıyu: nekotorie aspektı", *İnformatsionno-metodiçeskiy byulleten*, no. 8, 1996, apparat prezidenta RT. otdel po svyazyam s obşçestvennostyu i mejnatsionalnım otnoşeniyam, Kazan 1996, 50-51.s.
459. Vıstuplenie akad. sekretarya otdeleniya gumanitarnıh nauk ANT akad. Zakiyeva M.Z. 30.03.1996 pri obsujdenii gosudarstvennoy programmi ekonomıçeskogo i sotsialnogo progressa RT", *Respublika Tatarstan: vremya bolşih pıremen*, Kazan 1996, 92-93.s.
460. Slovo k çitatelyu", *Agışev H.G. russko-tatarskiy slovar slovosocetaniy*, T.1 (A-O), Kazan 1996, 10-15.s.
461. "Sezd Tyurkologov", *Nauçnyy Tatarstan*, 1996, no.4, 54-55.s.
462. "Is There Any Need Paleoturkology?", *Yazıki, duhovnaya kultura i istoriya tyurkov: Taditsii i sovremennost, Turdı mejduradnoy konferentsii v Z-H tomah, 9-13 Haziran 1992*, T.1, Kazan 1996, 21-23.s.
463. Tarihibız yazılamı hem niçik?!, *Vatanım Tatarstan*, Kazan, 21-22-24-25 Mayıs 1996
464. Bar uyım sizniñ hakta milletim (G. Tukay turında)", *Edebi comga*, 23 Mayıs 1996
465. "Kim pişetsya tatarskaya istoriya i kak?", *Molodej Tatarstan*, 26 Temmuz-1 Ağustos 1996
466. "Tatar tili yeşeyişinde hem üşişinde terminnar", *Vatanım Tatarstan*, küçirilip basılğan, Tatar ili, 1999, no.6

467. "Biriñçi Törki Kaganatına 1450 yıl", *Vatanım Tatarstan*, 13 Eylül 1996
468. "İnformatsiya. Reportaji. İntervyu...", O prebivanii Tatarstankoy delegatsii na kurultayı Tyurk Dil Kurumu i prieme Prezidentom Turtsii Demirelem uçastnikov kurultaya. Beseda s početnim členom Tyurk Dil Kuruma Mirfatihom Zakiyevım, S portretom M. Zakiyeva, Konets nedeli, İlyustrirovannoe prilozhenie "Veçerney Kazani", 18 Ekim 1996
469. "Oproverjenie": [Govoritsya o tom, çto dva pisma na imya Prezidenta RT M.Ş. Şaymiyeva, opublikovannie v gazete "Kris" (no. 129, 16 Ağustos 1996), za podpisyu M. Zakiyeva, yavlyayutsya grzyaznoy poddelkoy ego nedobrojelatelya], *Kris*, 23 Ağustos 1996
470. "O 'hudojestvah M. Sahapova", *Kris*, 20 Eylül 1996
471. "Üli tilni tırlıtüv": [Tiller turındagı zakon niçik ütile], *Vatanım Tatarstan*, 4 Aralık 1996
472. "Çın tarihni heberdarlar bile": [Çın tarih - birinçi çıganaklarda], *Medeni comga*, 6 Aralık 1996, 16.s.

1997

473. "Tatarskiy yazık": *Yazıki mira*, Tyurskie yazıki, Bişkek 1997, 357-371.s.
474. "Süzlik sostavında terminnar hem alarnı tertipke kitirüv", *Megarif*, 1997, no. 4, 32-35.s.
475. "Etnoyazıkovaya suşçnost alan, Etnogenez karaçayevtsev i balkartsev", *Materialı "Kruglova stola"* (sentyabr 1994 g., g.), Karaçayesk 1997, 12-22.s.
476. "Veduşçie tsentri akademiçeskoy nauki...", [İntervyu s direktorom İya-Lİ akad. M. Zakiyevım], *Nauçnyı Tatarstan*, 1997, no. 2, 71.s.
477. "Sohranim yazık - sohranim i natsiyu", *Nauçnyı Tatarstan*, 1997, no.3-4, 107-111.s.
478. "Til açkıçları birilgen, Tanılğan galim F.S. Safiullina turında", *1988 yılı tatar kalendari*, 24Mayıs 1997
479. "Bolgar-tatarlarnıñ ilgerleri turında", *Söyimbike*, 1997, no.5-7, 7.s.
480. "Sohranit i priumnojit nauçnyı potentsial": Obmen mneniyami, *Nauçnyı Tatarstan*, 1997, no. 1, 29-30.s.
481. "Küñil töp yortka tartıla": Ehmetveli Meñger, *Hetireler*, Kazan 1997,

96-100.s.

482. "Fen ölkesinde tatar tili..." ["Fen hem til" jurnalı çığa başlav uñayı bilen], *Fen hem til*, 1997, no. 1, 5-6.s.

483. "Milli üsış hem Tukay icatı", *Tukay hem XX gasır medeniyeti, Şağıyrnıñ 110 yıllığına bağışlangan halıkara konferentsiya materialları*, Kazan 1997, 5-11.s.

484. "Vvedenie", *Tatarskaya grammatika, T. II. Morfologiya*, Kazan 1997, 5-18.s.

485. "Tatarstan halıkları tilleri turında": Tatarstan Zakonın gamelge kuyuv kontsepsiyası, *Megarif* 1997, no. 2, 43-44.s.

486. "Tatar yazuvın latin grafikasına küçürvniñ kontseptual meseleleri", *Megarif*, 1997, no. 12, 44-49.s.

487. "Gasırlar avazı", *Miras*, 1997, no. 12, 27-28.s.

488. "Törkstanda törki megrifet uçağı", *Zaman*, Tatarstan, 17 Ocak 1997, no. 3 (193)

489. "Terminologiya buyınça Devlet Sovyeti", Ministrılar kabineti hem İya-Lİ oyıştırgan konferentsiyade (23.12.1996) çığış turında heber, *Medeni comga*, 1997, 24 Ocak 1997, 13.s.

490. "Tatarça yaña latin elifbası proyektı", *Şehri Kazan*, 23 Aralık 1997, 13 Ocak 1998

491. "Zaman kaharmanı", G. İbrahimovniñ 110 yıllığı uñayı bilen, *Medeni comga*, 11 Nisan 1997

492. "Latinga kayçan küçebiz", M. Zekiyev bilen intervyu, *Şehri Kazan*, 25 Mayıs 1997

493. "Törki nesili tyurkolog: N. F. Katanov turında", *Zaman*, Tatarstan 6 Haziran 1997

494. "Tarihni gevdelendirgen edip", *Vatanım Tatarstan*, 20 Haziran 1997

495. "Galim küñilinde - dünya gamı", *Ömit*, Ufa, 19 Haziran 1997 (Zöhre Zamanova ile söyleşi)

496. "Halıkniñ kimligin şağıyri kürsetir": Möhemmedyarnıñ 500 yıllığın karşılav turında, *Medeni comga*, 11 Temmuz 1997, 15.s.

497. "Tatarstan halıkları tilleri turında", Tatarstan Zakonın gamelge kirtüv

kontsepsiyası, Proyekt, *Vatanım Tatarstan*, 22 Ağustos 1997

498. “Tatar yazuvın latin grafikasına küçürüvniñ kontseptual meseleleri”, *Vatanım Tatarstan*, 22 Ağustos 1997

499. “Açıqlıysı bar eli...”: Törki halıklar hem alarnı öyrenüv meseleleri, *Zaman*, Tatarstan, 17 Ekim 1997

500. 25 gasırdan soñ Geredot tujan cirde, *Zaman*, Tatarstan, 5 Aralık 1997

501. “Kileçeğibiz latin bilenmi?” Diskussiyade çığış, *Megrifet*, 16 Kasım 1997, 8.s.

502. “Tatar urta mektepleriniñ V-XI sıynıfları öçin tatar tilinnen yaña programma turında”, *Tatar tili hem edebiyatınıñ aktual meseleleri*, *Fenni metodik mekaleler cıyıntığı*, Sterlitamak 1997, 6-11.s.

1998

503. *Törki-tatar etnogenezi*, Tatarstan fenner akademiyası, G. İbrahimov isimindegi Til, edebiyat hem sengat institutu. Red. Nadir Devlet, Kazan: “Fikir” neşriyatı, Meskev: “İnsan” neşriyatı, 1998, 624 s. (tanıtması: Yusuf Sağlam-Nail Şeyhul, “Törki izler kaya ilte?”, *Zaman*, Tatarstan, 10 Nisan 1998)

504. “Törki-tatar etnonimiyasına kiriş”, *Voprosı funktsionirovaniya, dialektologii i istorii tatarskogo yazıka*, Kazan 1998, 9-25.s.

505. “Bolgar-tatar tarihiniñ atası: Şihabetdin Mercani hem tatar tarihin öyrenüvdegi yünelişler”, *Vatanım Tatarstan*, 21 Ocak 1998

506. “Edipniñ etnogenetik karaşları”: [Gayaz İshakiyniñ etnogenetik karaşları], *Medeni comga*, 20 Şubat 1998

507. “Tataristan Cumhuriyeti Temsilcisi Sayın Mirfatih Zekiyev’in Konuşmaları”: *Beşinci Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk, Kardeşlik ve İşbirliği Kurultayı, 11-13 Nisan 1997, İstanbul 1997, Konuşma, Bildiri, Tutanak ve Karar Metinleri*, Ankara 1998, 68-69.s.

508. “Til, milletniñ töp bilgisi”, *Megarif*, no. 8, Ağustos 1998, 3034.s.

509. “Adem balası - kömiş, gıylimi bulsa - altın”, Tatar tilin saklav yulları turında, *Medeni comga*, 28 Ağustos 1998, 11.s.

510. “Zaşçita prav narodov v sisteme ekologii çeloveka”, *Fenomenı prirodi i ekologiya çeloveka (Sbornik tezisov tretyego mejdunarodnogo simpoziuma)*, Kazan, 26-29 Mayıs 1997, Kazan 1998, 164-165.s.

511. “Şihabetdin Mercani hem tatar tarihin öyrenüvdegı yünelişler”, *Mercani: terih hem hezırgı zaman, Halıkara fenni konferentsiyası materialları*, Kazan 1998, 22-27.s.
512. “Tyurki mesnie ili prişelstı?” [İntervyu Aysılı Hafızovoy c M. Zakiyevim o ego doklade na mejdunarodnom simpoziume “İstoriçeskaya geografiya, torgovie puti i goroda Srednogo Povoljya IX-XII ve-kov”, Kazan, 8-10 Eylül 1998], *Kazanskıe vedomosti*, 10.9. 1998
513. “Dertlı cır”, *Başkort til galimı hem yazuçısı C. Kiyikbayev turında is-telikler*, 2. basma, BFA Tarih, til hem edebiyat institutu, Öfö 1998, 112.s.
514. “Tugan til saklansa, millet saklanır”, *Tatarlar hezırgı dönyada*, “Fen” neşriyatı, 1998, 294-306.s.
515. “Sohranim rodnoy yazık - sohranim i natsiyu”, *Tatarlar hezırgı dönyada - Tatarı v sovremennom mire, İz-vo “Fen”*, 1998, 696-697.s.
516. “Tatarlar turında tulı bilım” [Tatar entsiklopediyasin tözüvni başlap ci-berüv turında], Moskva 1998, 402-419.s.
517. “Tatar etnonımı turında”, *Voprosı funktsionirovaniya, dialektologii i is-torii yazıkı*, Kazan 1998, 7-37.s.
518. “Latinga niçik küçebız?”, *Tatarstan*, no. 17, Temmuz 1998, 67-69.s.
519. “Kem osnovana Kazan?”, *Kazan*, no.5-6, 1998, 107-111.s.
520. “N. K. Dmitriyev i razvitie tatarskoy grammatičeskoy teorii”, *N. K. Dmitriyev - vidayuşçiyıya tyurkolog i pedagog, K 100 - letiyu so dnya rojdeni-ya*, Kazan, KGPU, 1998, 21-24.s.
521. “Bızniñ cinüvge Cigüli şahit (1223 yılda bolgarlarınıñ tatar-mongol yavların tuzıruvına 775 yıl)”, *Medeni comga*, 27 Kasım 1998, 8-9.s.
522. “TR da tillerniñ torışı: bügingisi hem kiçeçigi” digen gameli-fenni konferentsiyade (17 Kasım 1998), M. Zekiyev çığışınan özek, Tiller turındagı kanun niçi ütile? Redaktsion mekale, Medeni comga, 11 Aralık 1998
523. “Milli eheñ ölgisi (Ayrat Arslanov işçılığı turında)”, *Süz temı*, Tatars-tan halık artisti, süz sengatı ostası Ayrat Arslanov turında zamandaşları, Kazan Tat. kit. neşr., 1998, 36.s.
524. “Haman rusça aralaşabız” [Tiller seyeseti ni öçin izmet ite], *Tatarstan*, 11. 12. 1998, 56-57.s.

525. "O yazıkah i " [Uçeny vzglyad], *Tatarskie kraya*, no. 42-43, Aralık 1998, 2. s.
526. "Fundamentalnyy trud po uralo-altaistike" [O knige Dj. Kiyıkbayeva "Osnovi istoričeskoy grammatiki uralo-altayskih yazıkov, Strukturnyy analiz morfologiçeskogo stroya tyurskih, mongolskih, tunguso-mançjurskih i ugro-finskih yazıkov na osnove teorii oprede-lennosti v yazıke"] *Yadkyar*, no. 1-2, Ufa 1998, 102-103.s.
527. "Urta mektepte tatar tili buyınça bilim standartı hem yaña programma turında", *Tatar tili hem edebiyatı ukuıuçuların ezirlevniñ könüzek meseleleri, Fenni-metodik mekaleler cıyıntığı*, Sterlitamak 1998, 5-96.s.
528. "Tyurskiy sled v istorii Kavkaza", *Devyatıy mejdunarodnyy kollokvium Yevropeyskogo obşçestva kavkazovedov*, 15-19 Haziran 1998, Respublika Dagestan, Mahaçkale, 144-146.s.
529. "M. Z. Zakiyev i dr. Problemy realizatsii Zakona RT", *O yazıkah narodov RT*, Fond NİOKR. Konkurs proyektov, 1996, Otçetı, Kazan 1998, 127-130.s.

1999

530. İntervyu M. Zakiyeva Olge Maçnevoy, "Odna statya na latinitse - drugaya na krillitse
531. "Tataristan Cumhuriyeti Temsilcisi Sayın Mirfatih Zekiyev'in Konuşmaları": *Altıncı Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk, Kardeşlik ve İşbirliği Kullatayı*, 20-23 Mart 1998, Bursa, Konuşma, Bildiri, Tutanak ve Karar Metinleri, Ankara 1999, 51.s.
532. Mirfatih Zekiyev, (Tataristan), "Türk Ülkeleri Arasında Kültür, Dil ve Tarih alanında işbirliği", aynı yerde, 265-266.s.
533. "Soyuz yazıka, serpa i molota (o primenenii tatarskogo yazıka v sfere trudovoy deyetelnosti)", *Tatarskie kraya*, no. 21 (330), Haziran 1999, 7.s.
534. "Tatar tiliniñ kullanıış sferasın kiñeytöv meseleleri", *Yazıkovaya situatsiya v Respublike Tatarstan: sostoyanie i perspektivi (materialı konferentsii 17 noyabrya 1998 g.) Çast 1*, Kazan 1999, 23-29.s.
535. "Sadri Maksudi hem törki-tatarların kiñeytöv meseleleri", , Kazan 1999, 101-108.s.
536. "İnstitut ütken danlı yul", *Vatanım Tatarstan*, 19 Ekim 1999
537. "Kazan şeker Sovyeti sessiyasında M. Zekiyev te söyledi", anıñ resimi (Til zakonu), 23.9, 1999, *Şehri Kazan*, 24.9, 1999

538. "Gayazniñ vasiyetin onıtmaqız", *Medeni comga*, 26 Kasım 1999, 3 Aralık 1999

539. *Tatar tili, 10-11 sınıflar için derislik*, Kazan, "Megarif" neşriyatı, 1999 (ortak yazar N.B. Maksimov)

540. *Tatar grammatikası, III tom, Sintaksis*, "İnsan-Fikir" neşriyatları, Meskev-Kazan, 1999

541. "Türkler Arasında İşbirliği Dili", *Kalgay*, Bursa Kırım Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği, Üç Aylık Fikir ve Kültür Dergisi, 4. sayı, Temmuz-Ağustos-Eylül 1999, 6-7.s.

542. "Mı zabotimsya o budşçem", *Yazıkovaya politika v RT. Dokumentı i materialı 80-90-e gg.*, Kazan 1999, 129-134.s.

543. "Üli tilni tiriltüv", *Yazıkovaya politika v RT. Dokumentı i materialı 80-90-e gg.*, Kazan 1999, 171-178.s.

544. "Beduşçiy tsentr gumanitarnıñ issledovanıy", *Nauçnyy Tatarstan*, 1999, no. 3, 6-11.s.

545. "Türkler Arasında İşbirliği Dili Üzerine", *Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk, Kardeşlik ve İşbirliği Kurultayı, 2-4 Temmuz 1999, Pamukkale-Denizli*, Ankara 1999, 162-165.s.

546. "İdil-Ural Türkleri ve Gelişimlerine Osmanlıcanın Tesirleri", *Osmanlı*, 9. cilt, Osmanlı Medeniyetinde Kültür ve Sanat, Ankara 1999, 530-536.s.

547. "Türk Dil Bilimi ve Etnonimisi", *3. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 1996*, Ankara 1999, 1241.s.

2000

548. "Problemi vozrojdeniya i razvitiya narodov Tatarstana i tatarskogo naroda", *Materialı mejdunarodnoy nauçnopraktičeskoy konferentsii, Narodı Rossii i Tatarstana, vozrojdenie , razvitie, 19-21 Nisan 2000*, Almetyevsk 2000

549. "Tılı da çın front idı", *Şehri Kazan*, 9 Mayıs 2000

550. 'Fen hem til' jurnalın çıgaruv - kirekli hem cavaplı iş" digen takdir itüde (22 Ekim 1999), çıgış, *Fen hem til*, no. 1, 2000

551. "Biyıktav rayonunda 'Oçerki istorii Vısokogorskogo rayona RT' kitabın tekdım itüvdegı çıgış", *Biyıktav heberleri*, 20 Nisan 2000, 1-2.s. (gazetenin Rusçasında: "Vısokogorskıe vesti", 19 Nisan 2000, 1-2.s.)

552. "Tarihka kirirlik şehis", *Fenni izlenüvler yulında*, Kazan 2000, 12-16.s.

(İ.Nadirov hakkında)

553. “Gayaz İshakiyınñ etnogenetik araşları”, Gayaz İshakiy hem tatar dönyası, *Fikir*, Kazan 2000, 28-36.s.

554. “Tarihi Türk Etnonimi Hakkında”, *Hasan Eren Armağanı*, Ankara 2000, 342-344.s.

555. “Törkiya aşa tyurkologiya”, (Reşit Rahmeti Aratnıñ 100 yıllığı uñay bilen), *İdil*, 5, Kazan 2000, 56-59.s.

556. “Halıkınñ saklanışı hem etnogenezi (Til - tarihi çıganak)”, *Tatar tili hem etnosı tarihi meseleleri* cıyıntığı, Kazan 2000, TFA G.İ. ism. Til, edebiyat hem sengat institutu, 3-17.s.

557. Kratko ob etnonime tatar i etnose tatar”, *Tatar tili hem etnosı tarihi meseleleri* cıyıntığı, Kazan 2000, TFA G.İ. ism. Til, edebiyat hem sengat institutu, 17-23.s.

558. Otveti Zakiyeva na voprosı jurnala “İdil”, *İdil*, no 8, 2000, 37.s.

559. “Tatarstan halıkları tilleri turında”, *Tatarstan Zakonın gamilge kuyuvnıñ töp yünelişleri* (İ.K. Heyrullin ile) Suverenitet Tatarstana: Pozitsiya uçeniñ” (Materialı nauçno-praktičeskoj konferentsii “10 let suvereniteta Tatarstana: itogi i perspektivi”), K. İz-vo “Fen”, 2000, 135-142.s.

560. “Kem osnovam gorod Oş?”, *Oş i Fergana: arheologiya, novoye vremya, kulturogenez, etnogenez. vip. 4*, Bişkek 2000, 122-125.s.

2001

561. *Tatar tiliniñ orfografiyası*, Megarif Neşriyatı, 2. basma, Kazan 2000 (H.Selimov ile)

562. *Tatar tiliniñ orfografiyası* (H.Selimov ile), Megarif, no. 1, Kazan 2001

563. “Tilibizni saklıy alsak, millet üser”, *Vatanım Tatarstan*, 13.3.2001

564. “Rol M.Kazem-Beka v razvitii tyurskoj grammatičeskoj nauki”, *Mirza Kazem-Bek, oteçestvennoe vostokovedenie, Dokladi i soobşçeniya nauçnoy konferentsii, 23-25 Mayıs 2000*, Kazan İz-vo KGU 2001, 239-241.s.

565. “Po zakazu antilatinistov (Po povodu stati Kurbatova)”, *Zvezda Povoljya*, 19-25 Temmuz 2001

566. “Törki-tatar söyleme hem yazma tiliniñ formalaşuvı”, *Megarif*, no.5-11, Kazan 2001

567. "Etnogenez i osnovnie vehi razvitie bulgaro-tatar v kontekste "Zapad-Vostok", *Oçerki po istorii tatarskoy kulturi (kontekste "Zapad-Vostok")*, Kazan 2001, 3-31.s.

568. "Formirovanie i razvitie tatarskogo yazıka v kontekste "Zapad-Vostok", *Oçerki po istorii tatarskoy kulturi (kontekste "Zapad-Vostok")*, Kazan 2001, 165-183.s.

569. "İdil Tatarları", *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatı*, I, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara 2001, 480 s.

570. "Türkler Arasında Lâtin Alfabesinin Rolü ve Tataristan'daki Uygulama", *Kalgay*, Üç Aylık Fikir ve Kültür Dergisi, no. 6, Bursa 2001, 25.s.

571. "Rdai vozrojdeniya naroda (O rabote Otdeleniya gumanitarnih nauk AN RT)", *Kazan*, no. 12, Kazan 2001, 40-41.s.

572. "Ta je statya na tatarskom", *V j-lı "Kazan" na tatarskom yazıke*, 40-41.s.

2002

573. "Kumıkı, karaçeyevtsı, balkartsı - drevneyşie oborigeni Kavkaza", *KNKO (kumıksko nauçno-kulturnoe obşçestvo) İnfornatsionniy analiteçeskiy byulleten*, no.1 (5), 2001İ 32-33.S.

574. "Törki-tatar söyleme hem yazma tiliniñ formalaşuvı", *Megarif*, no.1, Kazan 2002, 23-25.s.

575. "Edebiyatıbnıñ söt östi", Nedirovka Zekiyev intervyusı, Törkiyede çıkkan tatar edebiyatı antologiyası turında, *Zaman*, 18 Ocak 2002

576. "Konstitutsiya proyektı": tekdimmner, fikirler, M.Z. Zekiyev, 1 nçi statyaga östeme, "TR üz kompetentsiyası çiklerinde Tatarstan halıkların tığizüv, saklav hem üstirüv problemlerin hel itüvni oyıştırta hem garantiyalıy" cömlerin österge tekdim ite, *Vatanım Tatarstan*, 13 Mart 2002

577. "Ob etimologii etnonima 'tatar'", *gazeta Şans.*, no.1, Ocak 2002, str. 6

578. "Kem bit i kak nazıvartsya", *gazeta Şans.*, no.5 (21), Mart 2002, str. 8

579. "Ön ve Orta Asya, Kafkasya", Karadeniz'in Kuzeyi, İdil-Ural ve Batı Sibiryada Eski Türkler, *Türkler*, 1. cilt, Ankara 2002, 424-431.s.

580. "Bolgar-Tatarların Etnogenezi ve Genel Gelişme Aşamaları", *Türkler*, 2. cilt, Ankara 2002, 425-442.s.

581. "Zararlı tarkatuv"nın zararı, Baş möherrir İldus İldarhanovka açık

hat, Şehri Kazan, 13 Nisan 2002

582. "Tatarskiy yazık", *Gosudarstvenne i titulne yazıki Rossii. Akademiya*, Moskva 2002, 354-370.s.

583. *Tatar tili, 9-ncı stınyf öçñ derislik*, 3. basma, Megarif, Kazan 2002, 143.s. (S.M. İbragimov ile)

584. "O drevnetyurskih arealah v Peredney," *Sredney Azii, na Kavkaze, Priçernomorye, Uralo-Povoljye i Zapadnoy Sibiri, Yubileynıy sbornik izbrannıh trudov çlenov Akademii Nauk RT. Otdelenie gumanitarnıh nauk*, Kazan 2002, 19-34.s.

585. "Tatar tiliñ tarihi leksikologiyasinnen (Skif çorındağı etnos atamaları)", *Aktualnoe voprosı tatarskogo yazıkoznaniya*, Kazan 2002, 6-30.s.

586. "Kazanskaya şkola tyurkologov i pervie filologi iz tatar", *Nasledie mongoloveda O.M. Kovalevskogo i sovremennost*, Kazan 2002, 175-185.s.

587. "İdil-Ural'da Türkolojinin Durumu", *Türkoloji ve Türk Tarihi Araştırmaları Özel Sayısı*, I, yıl 8, sayı 43, Ocak-Şubat 2002, 98-100.s.

588. "Ranniy islam v Prikamye, İslam i problema identičnosti tatar", *Sb. statey, İd-vo, İman*, Kazan 2002, 43-50.s.

589. *Tatar tili, 8 klass*, 3. basma, Kazan 2002, 159 s.

590. "Figillerde derece, ısul kategoriyası," *Tatar grammatikası*, 2. cilt, Morfolojiya, Moskva 2002, 188-200.s.

591. "Tatar morfolojiyasine kiriş", *Tatar grammatikası*, 2. cilt, Morfolojiya, Moskva 2002, 5-25.s.

592. "Tatar halkı hem tiliñ barlıkka kilüvi", Safiullina, F.S., Zekiyev, M.Z., *Hezirgi tatar edebi tili*, Kazan 2002, 4-30.s.

593. "Morfemika", Safiullina, F.S., Zekiyev, M.Z., *Hezirgi tatar edebi tili*, Kazan 2002, 243-275.s.

594. "Morfonolojiya", Safiullina, F.S., Zekiyev, M.Z., *Hezirgi tatar edebi tili*, Kazan 2002, 256-275.s.

595. "Sintaksis", Safiullina, F.S., Zekiyev, M.Z., *Hezirgi tatar edebi tili*, Kazan 2002, 315-395.s.

596. "İdil-Ural Türklerinin Kültürel Gelişmesinde Osmanlıcanın Tesiri", *XIII. Türk Tarih Kongresi, 4-8 Ekim 1999, Ankara, Kongreye Sunulan Bildiriler*,

III. cilt, II. kısım, Ankara 2002, 933-938.s.

597. M. Zekiyev, M. Hayrullin, F. Sagdeyeva, *Tatarstan: yazıkovaya simmetriya i assimetriya*, Retsenziya na odnoimennuyu knigu L.K. Bayramovoy, Resp. Tat., 3 Aralık 2002

598. “Nujen dialektologičeskiy atlas sibirskih tatar”, *Tyurskie yazıki, materialı v-go Sibirskogo simpoziuma Kulturnoe narodov Zapadnoy Sibiri (9-11 Aralık 2002, Tobolsk)*, Tobolsk-Omsk 2002, 533-534.s.

2003

599. *Proishojdenie tyurkov i tatar*, Moskva 2003, 496 s.